

PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

INFORMACJA

O DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

i KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO

w 2010 r.

Warszawa, marzec 2011 r.

SPIS TREŚCI	Str.
Wprowadzenie	3
I. Wykonanie zadań ustawowych	7
1. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	7
2. Wybory uzupełniające do Senatu RP	15
3. Ważność wyborów Prezydenta RP i wyborów uzupełniających do Senatu RP	19
4. Czynności realizowane po wyborach Prezydenta RP i wyborach uzupełniających do Senatu RP	21
5. Informacja o przebiegu wyborów samorządowych	22
6. Badanie gospodarki finansowej partii politycznych	40
7. Badanie gospodarki finansowej komitetów wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego	45
8. Czynności wynikające z innych ustaw	47
II. Współdziałanie i wymiana doświadczeń	49

Wprowadzenie

1. Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 36 i art. 37 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej jest stałym najwyższym organem wyborczym właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów. W skład Komisji wchodzi 9 sędziów: po 3 sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego – powołanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek odpowiednio Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego. W skład Komisji mogą wchodzić także sędziowie w stanie spoczynku.

Wygaśnięcie mandatu członka Państwowej Komisji Wyborczej następuje wskutek zrzeczenia się członkostwa, kandydowania na Prezydenta RP, posła lub senatora, śmierci, ukończenia przez sędziego będącego w stanie spoczynku 70 lat oraz odwołania przez Prezydenta RP na wniosek prezesa sądu, który wskazał sędziego na tę funkcję. Funkcję sekretarza Komisji pełni z urzędu Kierownik Krajowego Biura Wyborczego który uczestniczy w jej posiedzeniach z głosem doradczym.

W 2010 r. wygasło członkostwo w Państwowej Komisji Wyborczej, w związku z ukończeniem 70 lat, sędziego i równocześnie przewodniczącego Komisji Ferdynanda Rymarza. W jego miejsce Prezydent RP powołał z dniem 24 marca 2010 r. w skład Komisji sędziego Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku Janusza Niemcewicza. Na posiedzeniu w dniu 31 marca 2010 r. Komisja wybrała ze swego składu na przewodniczącego sędziego Stefana Jana Jaworskiego. Obecny skład Państwowej Komisji Wyborczej jest następujący: przewodniczący – Stefan Jan Jaworski, sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku; zastępcy przewodniczącego – Jan Kacprzak, sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego i Stanisław Kosmał, sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; członkowie – Maria Aleksandra Grzelka, sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; Andrzej Kisielewicz, sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego; Andrzej Mączyński, sędzia Trybunału

Konstytucyjnego w stanie spoczynku; Janusz Niemcewicz, sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku; Włodzimierz Ryms, sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego; Stanisław Zabłocki, sędzia Sądu Najwyższego. Sekretarzem Komisji jest Kazimierz Wojciech Czaplicki Kierownik Krajowego Biura Wyborczego. Skład Komisji jest podany na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

2. Państwowa Komisja Wyborcza wykonuje zadania w szczególności w zakresie:

- organizacji i przeprowadzania wyborów do Sejmu i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, posłów do Parlamentu Europejskiego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, organów jednostek samorządu terytorialnego – rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast;
- organizacji i przeprowadzenia referendów ogólnokrajowych, referendów lokalnych, wykonywania obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej;
- kontroli gospodarki finansowej partii politycznych oraz gospodarki finansowej komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach.

Zadania i właściwość Państwowej Komisji Wyborczej określają ustawy:

- z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
- z dnia 23 stycznia 2004 r. – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego,
- z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, a w zakresie wyborów do Rady miasta stołecznego Warszawy i rad dzielnic m.st. Warszawy także ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy,
- z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta,
- z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym,

- z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym,
- z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych,
- z dnia 27 czerwca 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne,
- z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów,
- z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.

Ponadto, zadania w zakresie wyborów organów jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzanych w toku ich kadencji wynikają również z ustaw: z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa.

Realizacja zadań określonych w ustawach wyborczych oraz w ustawie o partiach politycznych wymaga ponadto stosowania przez Państwową Komisję Wyborczą przepisów innych ustaw, w szczególności: o ochronie danych osobowych, o dostępie do informacji publicznej, Prawo o stowarzyszeniach, Prawo prasowe, o ewidencji ludności i dowodach osobistych, o radiofonii i telewizji.

3. Stałymi organami wyborczymi w sprawach organizacji i przeprowadzania wyborów samorządowych są komisarze wyborczy działający na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Zgodnie z art. 15 ust. 1 i 2 tej ustawy, komisarze wyborczy są pełnomocnikami Państwowej Komisji Wyborczej, powołanymi przez Komisję na okres 5 lat spośród sędziów zgłoszonych przez ministra właściwego do spraw sprawiedliwości z tym, że tej samej osobie może być powierzona ponownie pełnienie funkcji komisarza tylko raz. Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie powołania komisarzy wyborczych na kadencję w latach 2008-2013 została ogłoszona w Monitorze Polskim z 2008 r. Nr 50, poz. 442. W 2010 r. w związku z osiągnięciem wieku 70 lat nastąpiła zmiana Komisarza

Wyborczego w Lublinie, a w lutym 2011 r. w związku z upływem kadencji - Komisarza Wyborczego w Częstochowie. W styczniu 2011 r. został natomiast powołany ponownie na kadencję w latach 2011-2016 Komisarz Wyborczy w Opolu.

Wykaz komisarzy wyborczych podany jest na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

Komisarze wyborczy wykonują ponadto na podstawie ustaw inne funkcje i zadania wyborcze. W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach posłów do Parlamentu Europejskiego wchodzi z urzędu w skład okręgowych komisji wyborczych jako ich przewodniczący (art. 15 ust. 2 ustawy o wyborze Prezydenta RP, art. 44 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu, art. 17 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego). Są organami przeprowadzającymi referenda ogólnokrajowe oraz referenda lokalne dotyczące odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego w czasie trwania kadencji (art. 10 pkt 2 ustawy o referendum ogólnokrajowym, art. 22-25, 45, 49-50, 63 ustawy o referendum lokalnym). Na podstawie przepisów ustaw: o samorządzie gminnym (art. 20 ust. 2a), o samorządzie powiatowym (art. 15 ust. 4) i o samorządzie województwa (art. 21 ust. 4) do zadań komisarza wyborczego należy zwołanie pierwszej po wyborach sesji rady (sejmiku), jeżeli nie zwołał jej w ciągu siedmiu dni po ogłoszeniu wyników wyborów przewodniczący rady (sejmiku) poprzedniej kadencji.

4. Państwowa Komisja Wyborcza rozpatruje i rozstrzyga sprawy na posiedzeniach, w sposób określony w regulaminie (M.P. z 2003 r. Nr 20, poz. 301, z 2004 r. Nr 12, poz. 192, z 2009 r. Nr 81, poz. 1022 oraz z 2010 r. Nr 30, poz. 405). W 2010 r. Komisja odbyła 55 posiedzeń. Warunki organizacyjno-administracyjne, finansowe i techniczne związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów i referendum, obsługę Państwowej Komisji Wyborczej i komisarzy wyborczych oraz inne określone prawem zadania w zakresie funkcjonowania systemu wyborczego zapewnia Krajowe Biuro

Wyborcze, którego terenowymi jednostkami organizacyjnymi są delegatury. Zgodnie z art. 55 ust. 3 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu organizację i zakres działania Krajowego Biura Wyborczego określa statut nadany przez Państwową Komisję Wyborczą na wniosek Kierownika Krajowego Biura Wyborczego (M.P. z 2002 r. Nr 3, poz. 60 i z 2003 r. Nr 5, poz. 65). Szczegółową organizację oraz właściwość rzeczową jednostek organizacyjnych Biura określa zarządzenie Kierownika Krajowego Biura Wyborczego z dnia 24 stycznia 2003 r. Regulamin Państwowej Komisji Wyborczej oraz statut i organizacja Krajowego Biura Wyborczego są ogłoszone na stronie www.pkw.gov.pl.

I. Wykonanie zadań ustawowych

1. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

1) W sytuacji opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, o której mowa w art. 128 ust. 2 Konstytucji, Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2010 r., zarządził wybory i wyznaczył ich datę na niedzielę dnia 20 czerwca 2010 r. (Dz. U. Nr 65, poz. 405). Państwowa Komisja Wyborcza podjęła niezwłocznie przygotowania wyborcze. Wybory zostały przygotowane i przeprowadzone na podstawie ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2010 r. Nr 72, poz. 467), zwanej dalej ustawą.

Wybory przeprowadziły: Państwowa Komisja Wyborcza, okręgowe komisje wyborcze i obwodowe komisje wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza, zgodnie z ustawowym upoważnieniem, powołała do przeprowadzenia wyborów 50 okręgowych komisji wyborczych. W skład okręgowych komisji wyborczych powołano, zgłoszonych przez Ministra Sprawiedliwości 259 sędziów: 3 sędziów Sądu Najwyższego, 2 sędziów wojewódzkich sądów administracyjnych, 19 sędziów sądów apelacyjnych, 154 sędziów sądów okręgowych, 81 sędziów sądów rejonowych. Funkcje przewodniczących komisji pełnili z urzędu komisarze wyborczy. W trzech Okręgowych Komisjach

Wyborczych: nr 15 w Łodzi, nr 20 w Krakowie i nr 35 w Katowicach, w których nie było możliwości pełnienia funkcji przez komisarza wyborczego, przewodniczącymi – zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy – zostali sędziowie wybrani ze składu komisji.

Obwodowe komisje wyborcze powołali wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast), w obwodach za granicą konsulowie, a na polskich statkach morskich kapitanowie statków. Powołano 25 774 obwodowe komisje wyborcze: na obszarze kraju 25 506 komisji, 263 komisje za granicą i 5 komisji na polskich statkach morskich. W skład obwodowych komisji wyborczych weszło blisko 200 tys. osób.

- 2) Głosowanie w kraju przeprowadzono w stałych obwodach głosowania utworzonych na podstawie Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (art. 22 ust. 1 ustawy). Rady gmin utworzyły ponadto obwody głosowania w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz szpitalach i zakładach pomocy społecznej, w których w dniu wyborów przebywało co najmniej 50 osób uprawnionych do głosowania. Obwody głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą oraz na polskich statkach morskich przebywających w podróży utworzyli odpowiednio Minister Spraw Zagranicznych i Minister Infrastruktury. Utworzono ogółem 25 774 obwody głosowania, w tym: 25 506 obwodów na obszarze kraju, 263 obwody za granicą i 5 obwodów na polskich statkach morskich. Wśród obwodów w kraju - 1172 obwody utworzono w szpitalach i zakładach pomocy społecznej oraz 189 obwodów w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie po zarządzeniu wyborów przypomniała przewodniczącym rad gmin i rad miejskich oraz wójtom, burmistrzom i prezydentom miast o ich zadaniach w zakresie tworzenia obwodów głosowania, a także o obowiązku rozplakatowania obwieszczeń o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych. Kwestie te były także omawiane szczegółowo na roboczej naradzie Państwowej Komisji Wyborczej z komisarzami wyborczymi i

dyrektorami delegatur Krajowego Biura Wyborczego która odbyła się w dniach 10-11 maja br.; obwieszczenia zostały rozplakatowane w terminie wymaganym kalendarzem wyborczym.

- 3) W ustawowym trybie i terminie zostały sporządzone i udostępnione spisy wyborców. W głosowaniu w dniu 20 czerwca 2010 r. w spisach ujęto 30.618.066 wyborców, w tym za granicą 198.014 osób. W ponownym głosowaniu w dniu 4 lipca 2010 r. w związku z aktualizacją spisów, uprawnionych było 30.833.924 wyborców, a za granicą - 277.016. Zgodnie z przepisami art. 33 ust. 1-3 ustawy, organy jednostek samorządu terytorialnego wydały wyborcom 836.328 zaświadczeń o prawie do głosowania: 319.858 zaświadczeń przed pierwszym głosowaniem oraz 516.470 – przed głosowaniem ponownym.
- 4) Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z ustawowymi przepisami do 55 dnia przed dniem wyborów, przyjmowała zawiadomienia o utworzeniu komitetów wyborczych w wyborach Prezydenta. Zasady przyjmowania zawiadomień i rejestrowania komitetów były dostępne na stronie internetowej Komisji. W ustawowo określonym terminie do dnia 26 kwietnia 2010 r., do Państwowej Komisji Wyborczej zgłoszono 24 komitety wyborcze kandydatów na Prezydenta. Państwowa Komisja Wyborcza wobec spełnienia ustawowych warunków zgłoszeń, przyjęła zawiadomienia o utworzeniu 17 komitetów wyborczych. Były to, w kolejności zgłoszeń, komitety wyborcze następujących kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: Waldemara Pawłaka, Kornela Morawieckiego, Andrzeja Zbigniewa Leppera, Marka Jurka, Bogusława Zbigniewa Ziętka, Bronisława Marii Komorowskiego, Romana Mariusza Sklepowicza, Zdzisława Zbigniewa Podkańskiego, Grzegorza Bernarda Napieralskiego, Jarosława Aleksandra Kaczyńskiego, Janusza Ryszarda Korwin-Mikke, Krzysztofa Radosława Mazurskiego, Gabriela Janowskiego, Bogdana Szpryngiela, Andrzeja Mariana Olechowskiego, Ludwika Wasiaka, Józefa Franciszka Wójcika.

Państwowa Komisja Wyborcza odmówiła rejestracji 7 komitetów wyborczych kandydatów na Prezydenta: Zdzisława Kazimierza Jankowskiego, Bartłomieja Józefa Kurzei, Dariusza Edwarda Kosiura, Pawła Soroki, Waldemara Urbanowskiego, Pawła Pietrzyka, Romana Włosa, ponieważ zgłoszenia te nie spełniały wymogów przewidzianych w ustawie, w szczególności ich utworzenie nie zostało poparte podpisami co najmniej 1000 obywateli. Pełnomocnicy 3 komitetów wyborczych wnieśli, w trybie art. 40d ust. 3 ustawy, skargi do Sądu Najwyższego na uchwały Państwowej Komisji Wyborczej odmawiające przyjęcia zawiadomień o utworzeniu tych komitetów wyborczych. Sąd Najwyższy uznał skargi za niezasadne.

- 5) Do dnia 6 maja 2010 r. do godz. 24.00 pełnomocnicy zarejestrowanych komitetów mogli w Państwowej Komisji Wyborczej dokonywać zgłoszeń kandydatów. Z zachowaniem ustawowo określonych wymogów zgłoszono do zarejestrowania 10 kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Każde zgłoszenie było poparte przez co najmniej 100 tys. obywateli. Wszyscy zgłoszeni kandydaci zostali zarejestrowani.

Państwowa Komisja Wyborcza stosownie do art. 43 ustawy sporządziła w dniu 17 maja 2010 r. listę zarejestrowanych kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w wyborach zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r. obejmującą w kolejności alfabetycznej nazwiska następujących 10 kandydatów: Marek Jurek, Jarosław Aleksander Kaczyński, Janusz Ryszard Korwin-Mikke, Bronisław Maria Komorowski, Andrzej Zbigniew Lepper, Kornel Andrzej Morawiecki, Grzegorz Bernard Napieralski, Andrzej Marian Olechowski, Waldemar Pawlak, Bogusław Zbigniew Ziętek.

Dane o kandydatach Komisja podała do publicznej wiadomości na konferencji prasowej, podano je także w telewizji i radiu oraz w prasie codziennej. Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie sporządzenia listy kandydatów na Prezydenta RP została ogłoszona w Monitorze Polskim z dnia 17 maja 2010 r. Nr 39, poz. 539. Obwieszczenie o kandydatach zostało w ustawowym terminie do 31 maja 2010 r. rozplakatowane na obszarze kraju, przekazane przez

właściwe okręgowe komisje wyborcze konsulom i kapitanom polskich statków morskich oraz zamieszczone na stronie internetowej Komisji.

- 6) W związku z klęską powodzi, która objęła znaczną część kraju, Państwowa Komisja Wyborcza podejmowała inicjatywy i wielorakie działania na rzecz zapewnienia pomocy w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów na tych terenach. Podjęto współdziałanie z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów i ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji. Krajowe Biuro Wyborcze zapewniło ze środków budżetu wyborczego dodatkową pomoc finansową na przygotowanie i wyposażenie lokali wyborczych, środki transportu, itp. W całym okresie kampanii wyborczej prowadzono stałą obserwację przebiegu czynności wyborczych i warunków przeprowadzenia wyborów na tych terenach. Informację o przygotowaniach do przeprowadzenia wyborów na terenach objętych klęską powodzi Państwowa Komisja Wyborcza przedstawiła w dniu 11 czerwca br. Marszałkowi Sejmu i Prezesowi Rady Ministrów oraz przekazała pełnomocnikom komitetów wyborczych. Wybory na obszarze objętym powodzią, choć na niektórych terenach przebiegły w trudnych warunkach, odbyły się w obu głosowaniach zgodnie z wymogami ustawowymi. Frekwencja na tych terenach nie odbiegała znacząco od przeciętnej w kraju.
- 7) Niezwłocznie po zarządzeniu wyborów Państwowa Komisja Wyborcza podejmowała wielokrotnie, w różnych formach, działania w zakresie upowszechniania i wyjaśniania przepisów prawa wyborczego. Prowadzona była na bieżąco strona internetowa Komisji www.pkw.gov.pl, na której były dostępne wszystkie obowiązujące akty prawne oraz wytyczne, opinie i wyjaśnienia Państwowej Komisji Wyborczej. Komisja wydała i upowszechniła informacje i wyjaśnienia objaśniające szczegółowo przepisy i procedury wyborcze, dotyczące: warunków udziału w głosowaniu na obszarze kraju, za granicą i na polskich statkach morskich, w tym głosowania w szpitalach i zakładach pomocy społecznej; dopisywania się wyborców na własny wniosek do rejestru i spisu wyborców, głosowania na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania oraz uzyskania zaświadczeń; głosowania przez pełnomocnika,

sposobu ustanowienia pełnomocnika do głosowania; zasad prowadzenia gospodarki finansowej przez komitety wyborcze, warunków pozyskiwania oraz wydatkowania środków finansowych.

Państwowa Komisja Wyborcza wielokrotnie podnosiła w swoich wyjaśnieniach i komunikatach problematykę kampanii i ciszy wyborczej. Już w miesiącu marcu br. podała do publicznej wiadomości stanowisko o określonych ustawowo zasadach prowadzenia kampanii wyborczej.

W toku trwania kampanii wyborczej przypomniwała w swoich komunikatach i wyjaśnieniach, że kampanii wyborczej nie można prowadzić na 24 godziny przed dniem głosowania i w dniu głosowania aż do jego zakończenia, co oznacza zakaz zwoływania zgromadzeń, organizowania pochodów i manifestacji, wygłaszania przemówień, rozdawania ulotek, jak też prowadzenia w inny sposób agitacji na rzecz kandydatów, a także obejmuje wszelką aktywność w Internecie.

- 8) Kampania wyborcza zarówno w pierwszym jak i ponownym głosowaniu przebiegała w zasadzie spokojnie i bez większych incydentów. Według informacji przekazanych przez okręgowe komisje wyborcze, kampanię prowadzono aktywnie w dużych aglomeracjach. W mniejszych miejscowościach prowadzono ją przeważnie w formie plakatów i ulotek, a w wielu małych miasteczkach i wsiach była często niezauważalna. W dniach głosowania miały miejsce nieliczne, odnotowywane także w trakcie poprzednich wyborów, drobne zdarzenia polegające m.in. na przesyłaniu sms-ów, rozrzucaniu ulotek i niekiedy słownej agitacji w miejscach publicznych do głosowania na określonych kandydatów, zaklejaniu i zrywaniu plakatów wyborczych. Tego rodzaju zdarzenia były przedmiotem postępowań prowadzonych przez policję i służby miejskie.
- 9) Lokale wyborcze zostały przygotowane zgodnie z wymaganiami ustawowymi. We wszystkich lokalach znajdowały się pomieszczenia za osłoną bądź miejsca zapewniające zachowanie tajności głosowania. Lokale wyborcze były otwarte od godz. 6.00 do 20.00. Głosowanie przebiegało w zasadzie bez wydarzeń

zakłócających jego przebieg. Wystąpiło kilka przypadków ostemplowania pierwszych wydanych kart do głosowania niewłaściwą pieczęcią, krótkich przerw z przyczyn losowych, drobnych incydentów o charakterze porządkowym. Przy czynnościach głosowania i ustalania wyników głosowania w obwodach mogli być obecni mężowie zaufania komitetów wyborczych. W obu turach głosowania do obwodowych komisji wyborczych zgłosiła się niewielka liczba mężów zaufania; częściej byli oni obecni w obwodach utworzonych w miastach niż w obwodach utworzonych na wsi. Z protokołów głosowania przekazanych przez obwodowe komisje wyborcze wynika, że mężowie zaufania, a także członkowie komisji obwodowych, wnieśli zarzuty i uwagi w 135 obwodach głosowania, przeważnie w ponownym głosowaniu w dniu 4 lipca 2010 r. W ocenie obwodowych i okręgowych komisji wyborczych większość zarzutów i uwag dotyczyła okoliczności nie mających wpływu na wyniki głosowania oraz kwestii organizacyjnych i technicznych. W większości zarzuty uznano za niezasadne. Do wszystkich zgłoszonych zarzutów każdorazowo odniosły się obwodowe komisje wyborcze oraz właściwe okręgowe komisje wyborcze.

- 10) Po zakończeniu głosowania obwodowe komisje dokonały ustalenia wyników głosowania i sporządziły protokoły głosowania w obwodach, które przewodniczący komisji lub ich zastępcy przekazali w zapieczętowanych kopertach okręgowym komisjom wyborczym.
- 11) Okręgowe komisje wyborcze po otrzymaniu wszystkich protokołów głosowania w obwodach ustaliły zbiorcze wyniki głosowania w okręgach wyborczych. Przy ustalaniu wyników przez okręgowe komisje wyborcze mogli uczestniczyć mężowie zaufania komitetów wyborczych; w większości komisji okręgowych mężów zaufania nie było. Oryginały protokołów zbiorczych wyników głosowania wraz z protokołami głosowania ze wszystkich obwodów głosowania przewodniczący komisji okręgowych lub upoważnione osoby dostarczyli niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej. Informacje o

zbiorczych wynikach głosowania okręgowe komisje podały do publicznej wiadomości.

- 12) Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu protokołów zbiorczych wyników głosowania od wszystkich okręgowych komisji wyborczych i stwierdzeniu prawidłowości wyników, ustaliła w dniu 21 czerwca 2010 r. wyniki głosowania i wyniki wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Komisja stwierdziła, że w głosowaniu przeprowadzonym w dniu 20 czerwca 2010 r. żaden spośród 10 kandydatów na Prezydenta nie otrzymał więcej niż połowę ważnych głosów i w związku z tym, w dniu 4 lipca 2010 r. zostanie przeprowadzone ponowne głosowanie, w którym wybór zostanie dokonany spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali największą liczbę głosów, a kandydatami tymi są: Jarosław Aleksander Kaczyński i Bronisław Maria Komorowski.

Wyniki głosowania i wyniki wyborów Państwowa Komisja Wyborcza podała do publicznej wiadomości na konferencji prasowej w dniu 21 czerwca 2010 r. oraz przekazała do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw. Obwieszczenie zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 25 czerwca Nr 113, poz. 746.

- 13) Ponowne głosowanie zgodnie z art. 8b ust. 1-2 i art. 70 ust. 1-1a ustawy, zostało przeprowadzone w dniu 4 lipca 2010 r.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie protokołów zbiorczych wyników głosowania od wszystkich okręgowych komisji wyborczych ustaliła w dniu 5 lipca 2010 r. wyniki ponownego głosowania i wynik wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którym został Bronisław M. Komorowski. Wyniki głosowania i wyborów Państwowa Komisja Wyborcza podała w tym samym dniu do publicznej wiadomości na konferencji prasowej oraz podczas uroczystego wręczenia w dniu 6 lipca br. Prezydentowi-elektowi uchwały stwierdzającej wynik wyborów. Obwieszczenie o wynikach ponownego głosowania i wyniku wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 7 lipca 2010 r. Nr 122, poz. 828.

14) Państwowa Komisja Wyborcza w całym okresie kampanii wyborczej systematycznie podawała informacje o pracach i problemach związanych z przygotowaniem wyborów i wykonywaniem czynności wyborczych. Komisja odbyła 24 konferencje prasowe poświęcone problematyce wyborów, w tym bezpośrednio przed wyborami – 18 czerwca i 2 lipca br.

W dniach głosowania – 20 czerwca i 4 lipca br. podawała trzykrotnie - o godz. 10.30, 14.30 i 18.30 informacje o liczbie osób, którym wydano karty do głosowania. Liczby wydanych kart do głosowania w stosunku do liczby osób uprawnionych wyniosły odpowiednio 20 czerwca i 4 lipca: do godz. 8⁰⁰ – 1,85% i 2,52%, - do godz. 13⁰⁰ – 23,38% i 26,63%, do godz. 17⁰⁰ – 41, 57% i 42,10%. W dniach głosowania po jego zakończeniu informowała o częściowych wynikach głosowania, na podstawie uzyskanych drogą elektroniczną wyników głosowania z 20%, 45%, 60% i 90% obwodowych komisji wyborczych.

15) Głosowanie w dniu 20 czerwca 2010 r. obserwowali przedstawiciele Centralnych Komisji Wyborczych Litwy, Łotwy, Ukrainy i Mołdowy. Byli oni obecni w okręgu wyborczym nr 6 w Toruniu, w 5 obwodach głosowania. W okręgu wyborczym nr 30 w Białymstoku przebywała 33-osobowa delegacja Szwedzkiego Międzynarodowego Centrum Liberalnego. Jej przedstawiciele obserwowali głosowanie w obwodach na terenie 28 gmin.

Szczegółowe wykonanie zadań i czynności związanych z wyborami zostało przedstawione w „Sprawozdaniu z wyborów Prezydenta RP przeprowadzonych w dniach 20 czerwca i 4 lipca 2010 r.”, które zgodnie z art. 71 ustawy Państwowa Komisja Wyborcza złożyła Sądowi Najwyższemu. Sprawozdanie jest dostępne na stronie internetowej Komisji www.pkw.gov.pl.

2. Wybory uzupełniające do Senatu RP

1) W dniu 20 czerwca 2010 r. łącznie z wyborami Prezydenta RP w 3 okręgach wyborczych odbyły się wybory uzupełniające do Senatu RP. Postanowienia o

zarządzeniu wyborów zostały ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 66, poz. 424 i Nr 67, poz. 427.

Wybory odbyły się w województwie mazowieckim w okręgu nr 15 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Płocku, w województwie podkarpackim w okręgu wyborczym nr 21 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Krośnie oraz w województwie śląskim w okręgu wyborczym nr 30 z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach. W każdym okręgu wyborczym wybierano jednego senatora. Wybory przeprowadzono na podstawie ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz. U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360 z późn. zm.), zwanej dalej Ordynacją wyborczą.

2) Państwowa Komisja Wyborcza uchwałą z dnia 29 kwietnia 2010 r. powołała dla przeprowadzenia wyborów Okręgowe Komisje Wyborcze w Płocku, Katowicach i Krośnie. W skład Komisji weszło 24 sędziów: jeden sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, 8 sędziów sądów okręgowych i 15 sędziów sądów rejonowych. Przewodniczącymi Komisji, zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej zostali z urzędu komisarze wyborczy.

Wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast powołali 1879 obwodowych komisji wyborczych, w ich skład weszło 14292 wyborców. Zgodnie z art. 234 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej, komisje wyborcze powołane do przeprowadzenia wyborów uzupełniających do Senatu w okręgach wyborczych nr 15, 21 i 30, były także właściwe do przeprowadzenia wyborów Prezydenta RP w tych okręgach.

3) Kandydatów na senatorów zgodnie z wymogami Ordynacji wyborczej mogły zgłaszać komitety wyborcze partii politycznych, koalicyjne komitety wyborcze partii politycznych oraz komitety wyborcze wyborców, które w ustawowym terminie do 4 maja 2010 r. zawiadomiły Państwową Komisję Wyborczą o zamiarze udziału w wyborach i utworzeniu komitetu wyborczego. Do Państwowej Komisji Wyborczej złożyło (w kolejności zgłoszeń) zawiadomienia 12 komitetów wyborczych: Komitet Wyborczy Polska Partia

Pracy-Sierpień 80, Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe, Komitet Wyborczy Partii Zielonych, Komitet Wyborczy Polska Plus, Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP, Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej, Komitet Wyborczy Unia Polski Realnej, Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość, Komitet Wyborczy Partii Demokratycznej-demokracy.pl, Komitet Wyborczy Wyborców Społecznego Porozumienia Lewicy Województwa Śląskiego na rzecz Artura Stojko, Komitet Wyborczy Zieloni, Komitet Wyborczy Wolność i Praworządność.

W ustawowym terminie do dnia 11 maja 2010 r. Okręgowe Komisje Wyborcze w Płocku, Krośnie i Katowicach przyjmowały od pełnomocników komitetów wyborczych zgłoszenia kandydatów na senatorów do rejestracji.

- Do Okręgowej Komisji Wyborczej w okręgu wyborczym nr 15 w Płocku wpłynęły i zostały zarejestrowane zgłoszenia 3 kandydatów na senatora, dokonane przez Komitety Wyborcze: Polska Plus, Polskie Stronnictwo Ludowe oraz Prawo i Sprawiedliwość.
- Do Okręgowej Komisji Wyborczej w okręgu wyborczym nr 21 w Krośnie zgłoszono jednego kandydata na senatora przez Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość i zgłoszonego kandydata Komisja zarejestrowała.
- Do Okręgowej Komisji Wyborczej w okręgu wyborczym nr 30 w Katowicach wpłynęło 5 zgłoszeń kandydatów na senatora. Okręgowa Komisja Wyborcza odmówiła rejestracji 2 kandydatów, zgłoszonych przez Komitet Wyborczy Zieloni i Komitet Wyborczy Unia Polityki Realnej, ponieważ zgłoszenia nie zostały poparte podpisami co najmniej 3000 wyborców, nie spełniały więc warunków określonych w art. 196 ust. 1 Ordynacji wyborczej. Pełnomocnik Komitetu Wyborczego Unia Polityki Realnej zaskarżył uchwałę Okręgowej Komisji Wyborczej odmawiającą rejestracji kandydata do Sądu Okręgowego w Katowicach. Sąd skargę oddalił.

Okręgowa Komisja Wyborcza zarejestrowała 3 kandydatów zgłoszonych przez Komitety Wyborcze Platforma Obywatelska RP, Polska Partia Pracy – Sierpień 80 oraz Polskie Stronnictwo Ludowe.

Łącznie we wszystkich 3 okręgach wyborczych w wyborach uzupełniających do Senatu zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r. zarejestrowano 7 kandydatów na senatorów.

- 4) Państwowa Komisja Wyborcza zapewniła nadzór i pomoc w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów. Niezwłocznie po zarządzeniu wyborów przekazała komisjom wyborczym i urzędom gmin, a także zamieściła w Internecie, informację o wyborach uzupełniających zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r., w której przypomniała obowiązujące przepisy prawa i procedury wyborcze, w szczególności dotyczące biernego i czynnego prawa wyborczego, sporządzania spisu wyborców, zgłaszania i rejestrowania kandydatów na senatora.

W osobnej informacji przedstawione zostały ustawowo określone zasady prowadzenia przez komitety wyborcze kampanii wyborczej oraz gospodarki finansowej. Przypomniano, że komitety wyborcze obowiązane są gromadzić środki finansowe wyłącznie na rachunkach bankowych, a wysokość wydatków komitetu wyborczego na kampanię wyborczą ograniczona jest w każdym z okręgów limitem okręgowym, który w wyborach uzupełniających zarządzonych na dzień 20 czerwca 2010 r. dla każdego komitetu wyborczego który zarejestrował kandydata na senatora wyniósł 54.552,21 zł.

- 5) Okręgowe komisje wyborcze wykonując zadania wyborcze nadzorowały czynności związane z powołaniem obwodowych komisji wyborczych, sporządzeniem spisów wyborców, ustaleniem obwodów głosowania, rozplakatowaniem obwieszczeń wyborczych, prowadzeniem kampanii wyborczej. Wykonanie tych czynności było należyte i terminowe.
- 6) Kampania wyborcza przebiegała spokojnie. W dniu głosowania lokale wyborcze były otwarte w godzinach określonych Ordynacją wyborczą, tj. od 6.00 do 20.00, a w części obwodów w szpitalach i zakładach pomocy

społecznej głosowanie rozpoczęło o godz. 8.00. Głosowanie przebiegało spokojnie bez zakłóceń. Udział mężów zaufania w lokalach wyborczych i przy pracach okręgowych komisji wyborczych był niewielki. Wspólny termin wyborów uzupełniających do Senatu z wyborami Prezydenta RP spowodował jednak, że część wyborców nie rozumiała dlaczego są im wydawane dwie karty do głosowania. Również niektóre obwodowe komisje nie zawsze stosowały obowiązujące w obu wyborach odrębne procedury.

Frekwencja wyborcza wyniosła: w okręgu nr 15 w Płocku – 48,97%, w okręgu nr 21 w Krośnie – 47,07%, w okręgu nr 30 w Katowicach – 53,47%.

Wszystkie Okręgowe Komisje Wyborcze niezwłocznie sporządziły i w dniu 21 czerwca 2010 r. przekazały Państwowej Komisji Wyborczej protokoły wyników głosowania i wyników wyborów senatorów; senatorami zostali kandydaci zgłoszeni: w okręgu wyborczym nr 15 w Płocku – przez Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe, w okręgu nr 21 w Krośnie – przez Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość, w okręgu nr 30 w Katowicach – przez Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP. Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu protokołów sporządziła obwieszczenie o wynikach wyborów uzupełniających do Senatu RP przeprowadzonych w dniu 20 czerwca 2010 r. Wyniki wyborów Komisja podała do publicznej wiadomości na konferencji prasowej, zamieściła w Internecie pod adresem www.pkw.gov.pl, oraz przekazała obwieszczenie do ogłoszenia; zostało ono ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 25 czerwca 2010 r., Nr 113, poz. 747.

3. Ważność wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i wyborów uzupełniających do Senatu RP

1) Sąd Najwyższy na posiedzeniach w dniu 3 sierpnia 2010 r. po rozpatrzeniu protestów wniesionych w związku z wyborami Prezydenta RP przeprowadzonymi w dniach 20 czerwca i 4 lipca 2010 r. oraz w związku z wyborami uzupełniającymi do Senatu w okręgach wyborczych nr 15, 21 i 30 przeprowadzonymi wraz z wyborami Prezydenta w dniu 20 czerwca 2010 r. – stwierdził ważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz ważność

wyborów do Senatu. W posiedzeniach Sądu uczestniczył przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej sędzia Stefan J. Jaworski i sekretarz Komisji Kazimierz W. Czaplicki.

- 2) Do Sądu Najwyższego wpłynęło 378 protestów przeciwko wyborowi Prezydenta RP. Sąd uznał za zasadne w całości lub części 16 protestów, ale w żadnym nie stwierdził wpływu naruszenia prawa na wynik wyboru. Za nieuzasadnione Sąd Najwyższy uznał 229 protestów. Wśród nich 202 protesty, w zasadzie o identycznej treści, zawierały zarzuty naruszenia art. 228 ust. 7 Konstytucji RP oraz ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, mianowicie – że na terenach objętych powodzią powinien zostać ogłoszony stan klęski żywiołowej i wybory nie powinny być przeprowadzone. Ponadto, zarzucono w tych protestach, że została naruszona zasada równości wynikająca z art. 4 ustawy o wyborze Prezydenta RP, gdyż wyborcy z terenów powodziowych mieli utrudnioną możliwość udziału w wyborach. Protesty oparte na zarzucie nieogłoszenia klęski żywiołowej Sąd Najwyższy pozostawił bez dalszego biegu, ponieważ nie dotyczyły naruszenia ustawy o wyborze Prezydenta RP, co jest wymagane w art. 72 ust. 1. Protesty dotyczące naruszenia zasady równości Sąd uznał za niezasadne, gdyż protestujący nie wskazali konkretnych okoliczności zarzutu. 128 protestów Sąd pozostawił bez dalszego biegu, ponieważ zostały wniesione przed i po upływie terminu, bądź nie spełniały innych wymagań przewidzianych w ustawie.
- 3) Przeciwko ważności wyborów uzupełniających do Senatu do Sądu Najwyższego wpłynęły 2 protesty, oba pozostawione bez dalszego biegu, gdyż nie spełniały wymagań przewidzianych w Ordynacji wyborczej.
- 4) Wobec stwierdzenia przez Sąd Najwyższy ważności wyborów Państwowa Komisja Wyborcza uchwałą z dnia 6 sierpnia 2010 r. rozwiązała okręgowe i obwodowe komisje wyborcze powołane do ich przeprowadzenia.

4. Czynności realizowane po wyborach Prezydenta RP i wyborach uzupełniających do Senatu RP

1) Zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy o wyborze Prezydenta RP, wydano opracowanie statystyczne o wynikach głosowania i wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniach 20 czerwca i 4 lipca 2010 r. W publikacji są zamieszczone dane o komitetach wyborczych kandydatów na Prezydenta RP i o kandydatach na ten urząd; dane o wynikach głosowania w dniu 20 czerwca i 4 lipca – w przekroju terytorialnym w układzie miasto/wieś i według wielkości gmin oraz w rozbiciu na powiaty i gminy; dane o wynikach głosowania poza granicami kraju według państw, w których zostały utworzone obwody głosowania. Układ i zakres danych nawiązują do tego typu wcześniejszych wydawnictw wyborczych, co pozwala i ułatwia dokonywanie odpowiednich analiz i porównań.

2) Kierownik Krajowego Biura Wyborczego, zgodnie z art. 88 ust. 4 ustawy o wyborze Prezydenta RP, podał w dniu 19 listopada 2010 r. w Biuletynie Informacji Publicznej informację o wydatkach z budżetu państwa poniesionych na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów Prezydenta RP w dniach 20 czerwca i 4 lipca 2010 r. Ogólna kwota wydatków wyniosła 106.994.121 zł., z tego największą kwotę – ponad 53 mln zł. stanowiły wydatki na zryczałtowane diety dla członków komisji wyborczych, zwłaszcza komisji obwodowych. Wydatki na obsługę informatyczną wyborów wyniosły blisko 10 mln zł.; na sporządzenie spisów wyborców – ponad 4,5 mln zł.; na druk i transport kart do głosowania – przeszło 2 mln zł.; wydatki na przeprowadzenie głosowania za granicą – 1.157 tys. zł.

Stosownie do art. 129 ust. 4 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu Kierownik Krajowego Biura Wyborczego podał w dniu 19 listopada 2010 r. również informację o wydatkach z budżetu państwa poniesionych na przygotowanie i przeprowadzenie w dniu 20 czerwca 2010 r. wyborów uzupełniających do Senatu w okręgach wyborczych nr 15, 21 i 30. Wydatki wyniosły łącznie 4.751.812 zł., z tego 2.605.542 zł. na zryczałtowane diety

członków obwodowych komisji ich obsługę informatyczną i organizacyjną, wyposażenie lokali wyborczych, sporządzenie spisów wyborców.

Szczegółowe dane o wydatkach poniesionych na wybory uzupełniające, według okręgów wyborczych są podane w Biuletynie Informacji Publicznej.

3) Zgodnie z art. 87g ust. 1 ustawy o wyborze Prezydenta RP komitety wyborcze uczestniczące w wyborach miały obowiązek w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów, przedstawić Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania wyborcze o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie art. 87g ust. 6a i ust. 7 ustawy, w komunikacie z dnia 11 października 2010 r. ogłosiła przedłożone jej sprawozdania w Monitorze Polskim (Nr 85, poz. 998) i podała je do wiadomości publicznej w Biuletynie Informacji Publicznej oraz przystąpiła do ich badania. Sprawozdania powinno złożyć 17 komitetów wyborczych, w terminie ustawowo wymaganym złożyło je 14 komitetów, 2 komitety z przekroczeniem terminu, jeden komitet nie złożył sprawozdania.

4) Odpowiednio, zgodnie z art. 120 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu, pełnomocnicy komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach uzupełniających do Senatu RP mieli obowiązek złożenia Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów, sprawozdań o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu oraz uzyskanych kredytach bankowych. Sprawozdania złożyły wszystkie zobowiązane komitety wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza rozpatrzyła i przyjęła wszystkie sprawozdania.

Komunikat o przyjętych sprawozdaniach został podany na stronie www.pkw.gov.pl.

5. Informacja o przebiegu wyborów samorządowych

1) Prezes Rady Ministrów rozporządzeniem z dnia 17 września 2010 r. zarządził na dzień 21 listopada 2010 r. wybory powszechne do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic m.st. Warszawy

oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (Dz. U. Nr 171, poz. 1151).

2) Państwowa Komisja Wyborcza rozpoczęła przygotowania do wyborów z początkiem 2010 r. W piśmie z dnia 15 stycznia 2010 r. przesłanym przewodniczącym rad i sejmików województw oraz wójtom, burmistrzom i prezydentom miast wskazała, iż w związku z upływającą w dniu 12 listopada 2010 r. kadencją organów jednostek samorządu terytorialnego należy dokonać przeglądu istniejącego podziału na okręgi wyborcze i obwody głosowania, i niezbędnej jego aktualizacji zgodnie z ustawowymi kryteriami. Komisja przypomniała jednocześnie, że zasadą ustawową jest stały podział na okręgi wyborcze i obwody głosowania, a zmiany w podziale są dopuszczalne wyłącznie w razie wystąpienia przesłanek ustawowo określonych (art. 31 ust. 1, 92 ust. 2, 138 ust. 1, 163-164 Ordynacji wyborczej). Państwowa Komisja Wyborcza poleciła równolegle komisarzom wyborczym zapewnienie właściwym organom jednostek samorządu terytorialnego niezbędnej pomocy w ocenie zgodności projektowanych zmian z przepisami ustawowymi, a w razie potrzeby, podejmowanie w tych sprawach działań nadzorczych. Zwróciła się także do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zobligowanie wojewodów do możliwie niezwłocznego ustalenia liczby radnych wybieranych do rad i sejmików województw, bowiem analiza istniejącego podziału danej jednostki na okręgi i obwody wymaga znajomości liczby radnych w niej wybieranych. W ustawowym terminie 3 miesięcy przed upływem kadencji rady gmin, rady powiatów i sejmiki województw dokonały zmian w podziale na okręgi wyborcze i obwody głosowania, i ustaliły liczbę radnych wybieranych w każdym okręgu. Prawidłowość uchwał była systematycznie nadzorowana przez komisarzy wyborczych. Działania komisarzy pozwoliły na bieżące usuwanie uchybień i nieprawidłowości. W przypadkach nieuwzględnienia przez rady wskazanych uwag i dokonania zmian w sposób niezgodny z prawem i w terminie, komisarze zastępczo wykonywali te zadania na podstawie art. 203a

Ordynacji wyborczej. Komisarze wyborczy wydali w tym trybie 79 postanowień zastępczych.

Na ustalenia rad i sejmików dotyczące podziału na okręgi wyborcze i obwody głosowania wyborcom przysługuje skarga do komisarza wyborczego i odpowiednio od postanowienia komisarza odwołanie do Państwowej Komisji Wyborczej (art. 93, 137 i 164 Ordynacji wyborczej). Do komisarzy wyborczych wpłynęło blisko 200 skarg, wniosków i zastrzeżeń w tych sprawach. Zarzuty dotyczyły m.in. niezachowania w dokonanym podziale na okręgi jednolitej normy przedstawicielstwa, tworzenia nadmiernej liczby okręgów jednomandatowych, niezasadnego podziału bądź łączenia sołectw, nieuwzględnienia w podziale granic istniejących jednostek pomocniczych. Komisarze wyborczy w przeważającej liczbie przypadków nie znaleźli podstaw do uznania ich zasadności; wynikały one bowiem często z niezajomości przepisów prawnych w tym zakresie, błędnych wyliczeń, a także z lokalnych ambicji. Odpowiednio, do Państwowej Komisji Wyborczej wpłynęły 23 odwołania od postanowień komisarzy wyborczych. Komisja uznała zasadność 2 odwołań, w odniesieniu do pozostałych nie znalazła podstaw do ich uwzględnienia. Ponadto, tak do Państwowej Komisji Wyborczej, jak i do komisarzy wyborczych zgłaszano w całym okresie wykonywania tych czynności liczne pytania i wątpliwości. Państwowa Komisja Wyborcza wydała poświęcone tej problematyce wyjaśnienia, wielokrotnie udzielała także odpowiedzi na konkretne pytania. Bieżącą informację, wyjaśnienia i inne formy pomocy w tych sprawach zapewnili na obszarze swojego działania komisarze wyborczy. W konsekwencji, w celu przeprowadzenia wyborów utworzono na obszarze kraju 23.101 okręgów wyborczych, w tym do wyborów: rad gmin – 21.669 okręgów; rad powiatów – 1.345 okręgów, sejmików województw – 87 okręgów, oraz 25.464 obwody głosowania.

- 3) Państwowa Komisja Wyborcza nadzorując prace nad prawidłowością podziału na okręgi i obwody głosowania zwracała uwagę właściwym organom samorządu i komisarzom wyborczym na potrzebę należytego przygotowania

lokali wyborczych pod kątem ich dostępności dla głosujących, zwłaszcza osób starszych i nie w pełni sprawnych. Przypomniała także o ustawowym obowiązku zapewnienia w każdej gminie co najmniej jednego lokalu wyborczego dostosowanego do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (art. 32a Ordynacji wyborczej i odpowiednio rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych – Dz. U. Nr 81, poz. 888). W tych sprawach Państwowa Komisja Wyborcza otrzymała ponadto informację od Rzecznika Praw Obywatelskich, że lokale do głosowania dla potrzeb osób niepełnosprawnych nie wszędzie spełniają wymagane przepisami warunki. Na polecenie Państwowej Komisji Wyborczej komisarze wyborczy i dyrektorzy delegatur Krajowego Biura Wyborczego dokonali kontroli wykonania przez gminy tego zadania wyborczego. Kontrolą objęto prawie wszystkie budynki, w których utworzono lub miały być utworzone takie lokale. Wyniki kontroli dały ogólnie pozytywny obraz sytuacji; ustalono, iż w zdecydowanej większości gmin lokale wyborcze dla osób niepełnosprawnych są utworzone i spełniają wymogi określone w rozporządzeniu. Wnioski i ustalenia pokontrolne o nieprawidłowościach przekazano wójtom, burmistrzom, prezydentom miast i w większości zostały one jeszcze przed dniem głosowania usunięte. Liczba lokali wyborczych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych wyniosła 6.256 na ogólną liczbę 24.175 lokali powszechnie dostępnych. Obwieszczenia o obwodach głosowania były rozplakatowane w terminie wymaganym kalendarzem wyborczym, a w wielu gminach podano informację o lokalach głosowania także w inny, zwyczajowy sposób w lokalnej prasie, na stronach internetowych, przez wywieszenie na klatkach schodowych itp. Informacji o lokalach wyborczych udzielano także telefonicznie.

- 4) Wybory przygotowano i przeprowadzono na podstawie ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw zwanej dalej Ordynacją wyborczą (Dz. U. z 2010 r. Nr 176, poz.

1190), ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. z 2010 r. Nr 176, poz. 1191), zwanej dalej ustawą o wyborze wójta oraz ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy, zwanej dalej ustawą warszawską (Dz. U. Nr 41, poz. 361 z późn. zm.). W zakresie określonym w powołanych wyżej ustawach były również stosowane przepisy innych ustaw, w szczególności ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360 z późn. zm.) – w zakresie prowadzenia rejestru wyborców w gminie; ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425 z późn. zm.) – w zakresie obowiązku złożenia oświadczenia lustracyjnego przez kandydata na radnego i kandydata na wójta, burmistrza, prezydenta miasta; ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 z późn. zm.) – w zakresie gospodarki finansowej komitetów wyborczych partii politycznych uczestniczących w wyborach.

- 5) Państwowa Komisja Wyborcza, zgodnie z ustawową właściwością, wydała uchwały i wytyczne dla terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych oraz dla komisarzy wyborczych, dotyczące sposobu realizacji zadań i czynności wyborczych. W szczególności: uchwaliła regulaminy terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych i wzory ich pieczęci; określiła sposób zgłaszania kandydatów i zasady powoływania komisji wyborczych; wzory formularzy i protokołów dotyczących przyjmowania zawiadomień o utworzeniu komitetu wyborczego, zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast; wzory kart do głosowania oraz sposób ich drukowania i dostarczenia obwodowym komisjom wyborczym; warunki i sposób wykorzystania w wyborach techniki elektronicznej; zasady i tryb przekazywania informacji o „frekwencji” w dniu głosowania; wzory protokołów wyników głosowania i wyników wyborów

sporządzanych przez obwodowe i terytorialne komisje wyborcze; wzór zaświadczenia dla męża zaufania; wzór informacji o sposobie głosowania w wyborach do poszczególnych rodzajów rad oraz wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Komisja wydała ponadto szczegółowe wytyczne dla komisji wyborczych i komisarzy wyborczych dotyczące ich zadań i trybu pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów; losowania jednolitych numerów dla list kandydatów na radnych; zasad i trybu przeprowadzenia głosowania; ustalania wyników głosowania i wyników wyborów oraz sprawdzania prawidłowości ustalonych wyników; sposobu postępowania w sytuacji, gdy w ponownym głosowaniu na wójta, burmistrza, prezydenta miasta będzie uczestniczył tylko jeden kandydat oraz gdy warunkiem przeprowadzenia głosowania jest wydrukowanie nowych kart do głosowania bądź wystąpią przesłanki do skreślenia kandydata z listy.

Zgodnie z upoważnieniem przewidzianym w Ordynacji wyborczej, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji wydali bądź dokonali niezbędnych zmian w aktach wykonawczych dotyczących: sporządzania i aktualizacji spisu wyborców; należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w związku z wykonywaniem zadań w komisjach; głosowania przez pełnomocnika; nieodpłatnego rozpowszechniania audycji wyborczych w wyborach do rad i wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

Państwowa Komisja Wyborcza dla ułatwienia podmiotom wyborczym wykonania czynności wymaganych Ordynacją wyborczą wydawała ponadto bieżące informacje, komunikaty i wyjaśnienia dotyczące stosowania przepisów oraz warunków realizacji poszczególnych zadań. Wydała m.in. szczegółowe informacje i wyjaśnienia wraz z odpowiednimi wzorami dokumentów dotyczące: tworzenia komitetów wyborczych; czynnego i biernego prawa wyborczego w wyborach do rad oraz wyborach wójtów, burmistrzów, prezydentów miast; zasad wpisywania się do rejestru wyborców i udziału w głosowaniu obywateli Unii Europejskiej nie będących obywatelami polskimi;

sposobu głosowania przez pełnomocnika; zgłaszania list kandydatów na radnych i kandydatów na wójta, burmistrza i prezydenta miasta; zasad zgłaszania kandydatów na członków terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych; zasad gospodarki finansowej komitetów wyborczych.

Uchwały, informacje, wyjaśnienia i komunikaty Państwowej Komisji Wyborczej, a także rozporządzenia, były niezwłocznie udostępniane na stronie www.pkw.gov.pl.

- 6) Zgodnie z Ordynacją wyborczą do przeprowadzenia wyborów zostały powołane terytorialne komisje wyborcze – wojewódzkie, powiatowe, gminne oraz obwodowe komisje wyborcze. Terytorialne komisje wyborcze powołali komisarze wyborczy: ogółem 2.827 komisji, w tej liczbie 16 wojewódzkich, 314 powiatowych i 2.497 – gminnych (w tym miejskich na prawach powiatu i dzielnicowych w m.st. Warszawie); w ich skład weszło 25 tys. wyborców. Stosownie do ustawowego wymogu na przewodniczących wojewódzkich komisji wyborczych oraz komisji powiatowych i miejskich w miastach na prawach powiatu, powołano sędziów. Obwodowe komisje wyborcze w liczbie 25.464 powołały gminne komisje wyborcze; w skład komisji obwodowych weszło blisko 205 tys. członków. W skład terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych weszli kandydaci zgłoszeni przez pełnomocników komitetów wyborczych, a ponadto, w skład komisji obwodowych - osoby wskazane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta spośród pracowników samorządowych gminy.
- 7) W ustawowym terminie zostały sporządzone w gminach spisy wyborców. Były one udostępnione do wglądu w urzędach gmin, a o terminach ich udostępniania powiadomiono wyborców przez podanie informacji na tablicach ogłoszeń, a w wielu miastach również w lokalnej prasie. Zainteresowanie sprawdzaniem spisów było znikome. Komisarze wyborczy (np. w Białymstoku, Jeleniej Górze, Toruniu, Włocławku) otrzymywali natomiast z niektórych gmin informacje o wzmożonym wpisywaniu się przed wyborami na własny wniosek nowych osób do rejestru wyborców danej gminy, w celu głosowania do rady

oraz na wójta, burmistrza, prezydenta tej gminy. Sygnalizowano niewłaściwe stosowanie przez wójtów, burmistrzów, prezydentów przepisów prawnych dotyczących rejestru wyborców, w celu - jak podawano w skargach i informacjach - zwiększenia na swoją korzyść liczby głosujących. Komisarze wyborczy podejmowali w tych sprawach czynności nadzorcze i interwencje, a w sprawach o znamionach nadużycia prawa składali zawiadomienia do prokuratora (komisarze we Włocławku, Radomiu, Sieradzu). Problematyka ta pozostaje w stałym zainteresowaniu Państwowej Komisji Wyborczej.

- 8) W celu udziału w wyborach utworzono 12.511 komitetów wyborczych, w tym: 21 komitetów partii politycznych, 3 komitety koalicji partii politycznych, 397 komitetów organizacji społecznych i stowarzyszeń, 12.090 komitetów wyborczych wyborców (z tego 10.370 obejmujących zasięgiem tylko jedną gminę do 20 tys. mieszkańców). Z ogólnej liczby komitetów wyborczych 33 komitety zostały „zarejestrowane” w Państwowej Komisji Wyborczej, a pozostałe 12.478 komitetów przez komisarzy wyborczych. Komisarze wyborczy odmówili rejestracji 25 komitetów z powodu niespełnienia warunków przewidzianych w Ordynacji wyborczej, w szczególności z braku poparcia utworzenia komitetu wymaganą ustawowo liczbą podpisów obywateli. 82 komitety wyborcze uległy samorozwiązaniu przed dniem wyborów.
- 9) Prawo do zgłoszenia kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta przysługiwało 4.907 komitetom wyborczym. Miały to uprawnienie komitety, które spełniły warunek określony w art. 7 ust. 2 ustawy, tj. zarejestrowały listy kandydatów na radnych co najmniej w połowie okręgów wyborczych w danej gminie i w każdym z tych okręgów zarejestrowały co najmniej tylu kandydatów, ilu radnych jest wybieranych w danym okręgu.
- 10) W ustawowym terminie, tj. do dnia 22 października 2010 r. gminne, powiatowe i wojewódzkie komisje wyborcze przyjmowały do rejestracji zgłoszenia list kandydatów na radnych, a gminne komisje wyborcze w terminie do dnia 27 października 2010 r. – także zgłoszenia do rejestracji kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Państwowa Komisja Wyborcza opracowała

szczegółowe informacje o sposobie zgłaszania kandydatów wraz z wzorami pomocniczymi dokumentów zgłoszeniowych i podała je do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej. Zapewniono bieżącą pomoc prawną i organizacyjną w zakresie stosowania przepisów ustaw wyborczych oraz sporządzania dokumentów rejestracyjnych. Mimo to, w sprawach związanych ze zgłaszaniem i rejestrowaniem list i kandydatów zgłoszono do Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych i jednostek organizacyjnych Krajowego Biura Wyborczego - na piśmie, elektronicznie i telefonicznie - setki pytań, skarg i wątpliwości. Na wszystkie pytania udzielono odpowiedzi zainteresowanym.

- 11) Komitety wyborcze zgłosiły terytorialnym komisjom wyborczym do zarejestrowania 89.238 list kandydatów na radnych. Komisje odmówiły rejestracji 183 list, z powodu niespełnienia wymogów przewidzianych w Ordynacji wyborczej; w szczególności nie poparcia zgłoszenia listy wymaganą liczbą podpisów wyborców. Terytorialne komisje wyborcze na podstawie art. 110 ust. 1 Ordynacji wyborczej, skreśliły z zarejestrowanych list ponad 100 kandydatów na radnych, przede wszystkim z powodu wycofania przez kandydata zgody na kandydowanie, stwierdzenia braku prawa wybieralności, w tym złożenia nieprawdziwego oświadczenia o posiadaniu prawa wybieralności. Na podstawie art. 110 ust. 3 Ordynacji wyborczej, Komisje unieważniły rejestrację 337 list, z powodu zmniejszenia się liczby kandydatów na liście poniżej ustawowego minimum oraz wskutek rozwiązania się komitetu wyborczego.

Gminnym i miejskim komisjom wyborczym zgłoszono do zarejestrowania 7816 kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Komisje odmówiły rejestracji 13 kandydatów, a 28 zarejestrowanych kandydatów skreśliły z powodu niespełnienia ustawowo wymaganych warunków, w szczególności wskutek unieważnienia rejestracji list kandydatów na radnych (art. 7 ust. 2 ustawy o wyborze wójta).

W konsekwencji, w wyborach uczestniczyło 88.628 list kandydatów na radnych, w tego: do rad gmin, rad miast na prawach powiatu i rad dzielnic 80.237 list, do rad powiatów 7.455 list, do sejmików województw 936 list. Na zarejestrowanych listach zgłoszono 254.100 kandydatów. W wyborach wójtów, burmistrzów, prezydentów miast uczestniczyło 7.775 kandydatów.

- 12) Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z ustawowymi zasadami przyznała, w drodze losowania, jednolite w skali kraju numery listom kandydatów na radnych, którymi zostały one oznaczone na urzędowych obwieszczeniach i na kartach do głosowania. Wylosowane zostały następujące numery: Nr 1 – dla list Komitetu Wyborczego Sojusz Lewicy Demokratycznej, Nr 2 – dla list Komitetu Wyborczego Polskie Stronnictwo Ludowe, Nr 3 – dla list Komitetu Wyborczego Polska Partia Pracy – Sierpień 80, Nr 4 – dla list Komitetu Wyborczego Platforma Obywatelska RP, Nr 5 – dla list Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość. Pozostałym listom, zgodnie z ustawową właściwością, przyznali numery odpowiednio komisarze wyborczy i gminne komisje wyborcze (art. 64m, 64n i 64o Ordynacji wyborczej).
- 13) Ważnym elementem prawidłowego przygotowania i przeprowadzenia wyborów jest staranne sporządzenie i wydrukowanie kart do głosowania oraz ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym. Druk kart do głosowania zarządzają właściwe terytorialne komisje wyborcze (art. 113 Ordynacji wyborczej), a wydrukowanie kart jest zadaniem odpowiednio wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, starostów i marszałków województw (art. 23 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Państwowa Komisja Wyborcza uchwałami z dnia 11 października 2010 r. ustaliła wzory kart do głosowania w wyborach poszczególnych rodzajów rad i wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, określiła szczegółowy tryb i sposób postępowania przy druku kart, ich format i treść, kolor i rodzaj papieru, wielkość i rodzaj czcionki (M.P. Nr 75, poz. 946, 947, 948). Zaleciła jednocześnie terytorialnym komisjom wyborczym i komisarzom wyborczym objęcie czynności związanych z drukiem kart stałym nadzorem oraz ustaliła

wymagany tryb prowadzenia kontroli procesu druku kart, w szczególności zasadę, że korekta kart w procesie ich przygotowania i druku jest dokonywana przez dwa zespoły działające niezależnie od siebie. Taki szeroki zakres kontroli zapewnił w ogólnym wymiarze prawidłowe wykonanie kart do głosowania, choć w niektórych gminach wystąpiły nieprawidłowości. Były to między innymi błędy w nazwisku bądź imieniu kandydata - np. w gminie i w mieście Chełm (woj. lubelskie), w gminie Giżycko (woj. warmińsko-mazurskie); po stwierdzeniu błędów zostały wydrukowane nowe karty do głosowania, a karty już wydane głosującym uznano za ważne. Na karcie do głosowania w wyborach burmistrza Przeclawia (woj. podkarpackie) wydrukowano z błędem nazwę jednego z komitetów wyborczych. Błąd zauważyła komisja dopiero w toku głosowania w dniu 21 listopada 2010 r. około godz. 18.00 W gminie Tuczępy (woj. świętokrzyskie) zamieszczono na karcie do głosowania błędną informację, że można głosować na dwóch, zamiast na trzech kandydatów; obwodowa komisja wydając kartę wyborcom każdorazowo informowała o tym błędzie i o prawidłowym sposobie oddania głosu. W części kart do głosowania do Rady Powiatu Chojnickiego (woj. pomorskie) nie zamieszczono listy kandydatów jednego komitetu wyborczego. Karty wadliwe w liczbie 176 wycofano i dokonano sprawdzenia kart we wszystkich pozostałych obwodach, potwierdzając ich prawidłowość. Karty wadliwe wydano 10 wyborcom. Już po zakończeniu głosowania Komisarzowi Wyborczemu w Lublinie zgłoszono błąd na karcie do głosowania w dwóch okręgach wyborczych do Rady Powiatu w Rykach dotyczący nazwy komitetu wyborczego.

- 14) Państwowa Komisja Wyborcza wielokrotnie udzielała opinii i wyjaśnień dotyczących prowadzenia kampanii wyborczej. Między innymi, w związku z sygnałami o trudnościach komitetów wyborczych w pozyskiwaniu powierzchni na prezentowanie materiałów wyborczych, podkreśliła w swojej opinii, że podmioty publiczne są zobowiązane do działania w sposób zapewniający realizację konstytucyjnych i ustawowych zasad przeprowadzania wyborów, w szczególności do równego traktowania wszystkich komitetów wyborczych,

zatem także równego ich dostępu do przysługujących świadczeń i jednakowej odpłatności za takie samo świadczenie. Podobnie, zgodnie z art. 79 ust. 2 Ordynacji wyborczej, zarówno nadawcy publiczni, jak i nadawcy niepubliczni, którzy przyjmą ogłoszenia wyborcze do odpłatnego rozpowszechniania są obowiązani stosować jednakowe warunki finansowe dla wszystkich komitetów wyborczych.

Państwowa Komisja Wyborcza przypominała też o obowiązku przestrzegania ciszy wyborczej przez podmioty wyborcze, media i wyborców. Wskazała m.in., w nawiązaniu do nowych technik stosowanych w działaniach reklamowo-agitacyjnych, że w czasie ciszy wyborczej jest niedopuszczalna emisja ruchomych reklam wyborczych na nośnikach elektronicznych oraz wszelka aktywność w Internecie.

W związku z głosowaniem ponownym Państwowa Komisja Wyborcza, w wydanych w tych sprawach wyjaśnieniach, wskazała w szczególności, że komitety wyborcze, których kandydaci na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast uczestniczą w ponownym głosowaniu, mogą z dniem podania do publicznej wiadomości informacji o ponownym głosowaniu pozyskiwać ponownie środki finansowe na kampanię wyborczą. Termin przekazywania nowo pozyskanych środków finansowych na rachunek bankowy tych komitetów upływa w dniu ponownego głosowania, jednakże w związku z udziałem w ponownym głosowaniu limit wydatków nie ulega zwiększeniu.

- 15) Kampania wyborcza w ogólnym wymiarze przebiegała bez istotnych naruszeń prawa i poważniejszych zakłóceń, z reguły była aktywniejsza i ostrzejsza w wyborach wójtów, burmistrzów, prezydentów miast.

Naruszenia reguł prowadzenia kampanii polegały przeważnie na wzajemnym zaklejaniu plakatów wyborczych, rozrzucaniu ulotek niekorzystnych dla konkurentów, a także rozpowszechnianiu w środkach przekazu różnego rodzaju niekorzystnych informacji i danych o konkurencie do mandatu radnego bądź wójta. Do sądów okręgowych wniesiono w tych sprawach, w trybie art. 72 Ordynacji wyborczej, ponad 350 wniosków. Np. w Bielsku Białej – 15

wniosków, w Katowicach – 46, w Kielcach – 25, w Olsztynie – 20, w Płocku – 19, w Radomiu i Wrocławiu – po 13 wniosków.

W przeddzień i w dniu głosowania przypadków naruszeń ciszy wyborczej nie było dużo, a występujące naruszenia polegały w głównej mierze na niszczeniu plakatów wyborczych kandydatów, rozrzucaniu ulotek, przemieszczaniu się pojazdów z plakatami wyborczymi, prowadzeniu sondaży na forach internetowych, wypowiedziach w blogach internetowych - np. w Gdańsku i Nowym Dworze Gdańskim (woj. pomorskie), Rudzie Śląskiej, Gliwicach i Chorzowie (woj. śląskie), Konstancynie Łódzkiej i Bełchatowie (woj. łódzkie), Kaliszu i Szamotułach (woj. wielkopolskie). O wszystkich tego rodzaju zdarzeniach zostały powiadomione organy ścigania.

- 16) Lokale wyborcze były otwarte od godz. 8.00 do 22.00. W przeważającej liczbie obwodów głosownie przebiegało bez wydarzeń zakłócających jego przebieg. Przejściowe nieprawidłowości i drobne incydenty wystąpiły w niewielkiej liczbie obwodów; m.in. miały miejsce pojedyncze przypadki wydania kart do głosowania z niewłaściwego okręgu wyborczego, opieczętowania kart niewłaściwą pieczęcią. W kilku obwodach stwierdzono stan nietrzeźwości przewodniczącego i członków komisji; sprawy te skutecznie rozwiązywały same komisje bądź służby miejskie i policja. W sprawach o wymiarze przestępczym – np. korupcji wyborczej, informowano organy ścigania. Np. Prokuratura Rejonowa w Głubczycach (woj. opolskie) prowadzi śledztwo wobec dwóch kandydatów na radnych oferujących w dniu wyborów, za pośrednictwem osób trzecich, korzyści majątkowe za oddanie głosu na wskazanych kandydatów. Podobna sytuacja miała miejsce w Wałbrzychu, w wyborach Prezydenta tego miasta. Informacje o możliwym procederze „kupowania” i „sprzedawania” kart do głosowania w gminach Chocianów (woj. dolnośląskie) i Pisz (woj. warmińsko-mazurskie) przekazano odpowiednio policji w Legnicy i Olsztynie.
- 17) Niezwłocznie po zakończeniu głosowania obwodowe komisje wyborcze sporządziły protokoły głosowania w obwodach i przekazały je terytorialnym

komisjom wyborczym. W celu zapewnienia poprawności arytmetycznej danych w protokołach była stosowana technika elektroniczna, na zasadach i w sposób określony w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej dnia 27 września 2010 r. (M.P. Nr 73, poz. 927). Na podstawie protokołów otrzymanych od obwodowych komisji właściwe terytorialne komisje wyborcze ustaliły wyniki głosowania i wyborów do poszczególnych rad oraz wyniki głosowania i wyborów wójtów, burmistrzów, prezydentów miast; przy ustalaniu wyników korzystano ze wspomaganie elektronicznego.

Komisarze wyborczy po otrzymaniu od komisji terytorialnych protokołów i dokonaniu sprawdzenia ich prawidłowości sporządzili obwieszczenia o wynikach wyborów; czynności sprawdzające były także wykonywane przy wykorzystaniu techniki informatycznej.

Przy czynnościach wyborczych w obwodach głosowania mogli być obecni mężowie zaufania komitetów wyborczych, a przy czynnościach komisji terytorialnych dotyczących ustalenia wyników głosowania i wyborów w okręgach wyborczych – pełnomocnicy komitetów wyborczych. W znacznej liczbie obwodów głosowania byli obecni mężowie zaufania. W komisjach terytorialnych przy ustalaniu wyników wyborów pełnomocnicy komitetów wyborczych rzadko byli obecni.

- 18) Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie obwieszczeń przekazanych przez komisarzy wyborczych o wynikach wyborów do rad sporządziła w dniu 23 listopada 2010 r. obwieszczenie o zbiorczych wynikach wyborów do rad na obszarze kraju przeprowadzonych 21 listopada 2010 r. Obwieszczenie zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 222, poz. 1454 z dnia 25 listopada 2010 r. Znajduje się ono także na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

W wyborach przeprowadzonych w dniu 21 listopada 2010 r. wybierano i wybranych zostało ogółem 46.809 radnych, w tym 39.489 radnych rad gmin, 60 radnych Rady m.st. Warszawy, 409 radnych rad dzielnic m.st. Warszawy, 6.290 radnych rad powiatów, 561 radnych sejmików województw. Wszystkie mandaty radnych zostały obsadzone, z tym – że zgodnie z art. 188 ust. 1

Ordynacji wyborczej, głosowania nie przeprowadzano w 1001 okręgach wyborczych, uznając za wybranych radnymi zarejestrowanych w nich 1199 kandydatów. Zgodnie bowiem z powołanym wyżej przepisem, jeżeli w okręgu wyborczym liczba zarejestrowanych kandydatów jest równa lub mniejsza od liczby radnych wybieranych w tym okręgu, głosowania nie przeprowadza się, a za wybranych uznaje się zarejestrowanych kandydatów.

- 19) W wyborach w dniu 21 listopada 2010 r. wraz z wyborami do rad wybierano 2.479 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. W głosowaniu w tym dniu wybrano 1.741 wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Nie dokonano wyboru 738 wójtów, burmistrzów i prezydentów, ponieważ żaden z kandydatów uczestniczących w głosowaniu nie otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów (art. 4 ust. 1 ustawy). Dla wyboru tych 738 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, niewybranych w głosowaniu 21 listopada 2010 r. zostało przeprowadzone – zgodnie z art. 4 ust. 2 tej ustawy – ponowne głosowanie w dniu 5 grudnia 2010 r. W ponownym głosowaniu w dniu 5 grudnia 2010 r. z powodu niespełnienia ustawowych wymogów określonych w art. 4 ust. 4 ustawy, wystąpiła w 10 gminach i miastach konieczność ponownego odroczenia głosowania na dzień 19 grudnia 2010 r.; w głosowaniu w tym dniu dokonano wyboru wójta i burmistrza we wszystkich 10 jednostkach.

Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu od komisarzy wyborczych wyników wyborów z obszaru wszystkich województw, ustaliła – odpowiednio 23 listopada oraz 6 i 20 grudnia 2010 r. zbiorcze wyniki wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze kraju. Obwieszczenia zostały ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 88, poz. 1030, Nr 230, poz. 1521 i Nr 247, poz. 1653. Dostępne są także na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl.

Państwowa Komisja Wyborcza obecnie szczegółowo analizuje sposób realizacji przepisów Ordynacji wyborczej na podstawie informacji, opinii i sygnałów

zgłoszonych do Komisji i do komisarzy wyborczych pod kątem ewentualnej potrzeby ich zmian.

20) Stosownie do art. 80 Ordynacji wyborczej, wydatki związane z organizacją i przeprowadzeniem wyborów są pokrywane z budżetu państwa. Preliminarz wydatków na wybory samorządowe został ustalony na kwotę 157.841 tys. złotych, z przeznaczeniem na następujące zadania:

- 127.124 tys. zł. na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów do rad gmin oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, z tego najwięcej: 117.280 tys. zł. na funkcjonowanie terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych w gminach (zryczałtowane diety na członków komisji, obsługę informatyczną tych komisji, wydatki kancelaryjne) oraz na druk kart do głosowania, formularzy protokołów głosowania, zapewnienie głosowania przez pełnomocnika – 11.500 tys. zł.;
- 9.276 tys. zł. na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów do rad powiatów, w tym 2.641 tys. zł. na funkcjonowanie powiatowych komisji wyborczych (zryczałtowane diety, obsługę informatyczną) oraz 5.508 tys. zł. na druk kart do głosowania;
- 7.654 tys. zł. na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów do sejmików województw, w tym 0,193 tys. zł. na obsługę komisji wojewódzkich i zryczałtowane diety oraz 6.730 tys. zł. na druk kart do głosowania i formularzy protokołów głosowania;
- 13.787 tys. zł. na zakup sprzętu informatycznego i programów informatycznych, działalność i obsługę informatyczną Państwowej Komisji Wyborczej i komisarzy wyborczych, działalność pełnomocników wyborczych, druk tekstów ustaw wyborczych i wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej, materiały wyborcze i transport.

Kierownik Krajowego Biura Wyborczego, zgodnie z art. 81 ust. 3 Ordynacji wyborczej, w terminie 5 miesięcy od dnia głosowania poda do publicznej wiadomości szczegółową informację o kosztach wyborów.

21) Zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej, w ciągu 14 dni od dnia wyborów może zostać wniesiony do właściwego sądu okręgowego protest wyborczy przeciwko ważności wyborów do danej rady lub przeciwko ważności wyboru radnego. Do wniesienia protestu przeciwko wyborom rady jest uprawniony wyborca zamieszkały na obszarze działania tej rady, a do wniesienia protestu przeciwko wyborowi radnego – wyborca z okręgu wyborczego w którym tego radnego wybrano. Prawo wniesienia protestu posiada również pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego (art. 58 ust. 1-4 Ordynacji wyborczej).

Według informacji przekazanych Państwowej Komisji Wyborczej przez komisarzy wyborczych, po wyborach samorządowych w 2010 r. wniesiono do sądów okręgowych 475 protestów wyborczych. Przeważają protesty przeciwko ważności wyboru radnego, zwłaszcza do rady gminy, stanowiąc przeszło 80% ogólnej ich liczby. Przeciwko ważności wyboru wójta, burmistrza, prezydenta miasta wniesiono 68 protestów. W przekroju wojewódzkim najwięcej protestów wniesiono w województwach: dolnośląskim – 53, mazowieckim – 65, małopolskim – 42. Nadawcami protestów są przede wszystkim wyborcy, w tym często osoby kandydujące. Pełnomocnicy komitetów wyborczych są nadawcami 146 protestów.

Sądy okręgowe przeważającą większość protestów wyborczych pozostawiły bez dalszego biegu bądź oddaliły, ponieważ nie spełniały warunków określonych w przepisach ustawowych. W szczególności zostały wniesione przez nieuprawnione osoby, nie przedstawiały bądź nie wskazywały dowodów uzasadniających zarzuty zawarte w protestach albo też zarzuty protestów nie mieściły się w zakresie dyspozycji art. 58 Ordynacji wyborczej. Według stanu na czas sporządzania informacji (20 marca 2011 r.), sądy orzekły o zasadności 25 protestów wyborczych, z tego w odniesieniu do 4 protestów stwierdzone nieprawidłowości nie miały wpływu na wyniki wyborów. Stosownie do przepisów Ordynacji wyborczej, sąd okręgowy rozpoznając protesty rozstrzyga o ważności wyborów oraz o ważności wyboru radnego. Orzekając zaś o nieważności wyborów lub wyboru radnego, stwierdza wygaśnięcie mandatów i

postanawia o przeprowadzeniu wyborów ponownych, wskazując czynność od której należy ponowić postępowanie wyborcze (art. 61 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej). Podstawę większości spośród 19 protestów wyborczych uznanych za zasadne stanowiły: zakwestionowanie prawidłowości ustalonych wyników głosowania i wyborów wobec bardzo zbliżonej bądź identycznej liczby głosów uzyskanych przez dwóch kandydatów, błędne kwalifikowanie ważności oddanego głosu, niezgodności między liczbą kart do głosowania wydanych wyborcom a liczbą kart wyjętych z urny. W znacznej liczbie orzeczeń o nieważności wyboru radnego i podobnie wójta, burmistrza, prezydenta miasta, sądy nakazały przeprowadzenie wyborów ponownych przez dokonanie ponownego przeliczenia głosów. W takiej formie orzeczono m.in. przeprowadzenie wyborów ponownych: radnego do Rady Gminy w Stopnicy (woj. świętokrzyskie), Burmistrza Miasta Dęblin, 7 radnych do Rady Powiatu Ryki oraz radnego do Rady Gminy Baranów (woj. lubelskie), radnego do Rady Gminy Nowa Wieś Lęborska (woj. pomorskie), radnego do Rady Gminy Żurawica (woj. podkarpackie), radnego do Rady Gminy Strzelin (woj. dolnośląskie). Ponowienie wyborów w szerszym zakresie zostało orzeczone m.in. w odniesieniu do wyboru radnych do: Rady Gminy w Sianowie i Białogardzie (woj. zachodniopomorskie), nakazując rozpoczęcie postępowania wyborczego od wydrukowania nowych kart do głosowania; Rady Gminy w Giżycku (woj. warmińsko-mazurskie) - poczynając od rozplakatowania obwieszczeń o zarejestrowanych listach kandydatów na radnych; Rady Gminy w Łobżenicy (woj. wielkopolskie) – począwszy od powołania nowej obwodowej komisji wyborczej; Rady Gminy Sejny (woj. podlaskie) – polecając powołanie nowej gminnej komisji wyborczej, przeprowadzenia przez tę komisję losowania mandatu i ustalenie wyników wyborów. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze orzekając o nieważności wyborów do Rady Miejskiej w Nowogrodzie Bobrzańskim (woj. lubuskie) nakazał ponowienie postępowania wyborczego od sporządzenia prawidłowego spisu wyborców i powtórzenia głosowania.

- Przeprowadzenie wyborów ponownych zarządza wojewoda w ciągu 7 dni od prawomocnego zakończenia postępowania sądowego (art. 62 Ordynacji wyborczej). Według stanu na dzień 20 marca 2011 r. wojewodowie zgodnie z postanowieniami sądów zarządzili przeprowadzenie wyborów ponownych do wygasłych mandatów do Rady Gminy Żurawica (woj. podkarpackie) – wybory odbyły się 30 stycznia 2011 r.; do Rady Gminy Nowa Wieś Lęborska (woj. pomorskie) – wybory odbyły się 13 lutego 2011 r.; do Rady Miejskiej w Nowogrodzie Bobrzańskim (woj. lubuskie) – wybory odbyły się 27 lutego 2011 r.; do Rady Gminy Wiskitki (woj. mazowieckie) – wybory odbyły się 27 lutego 2011 r. ; do Rady Gminy Białogard (woj. zachodniopomorskie) – wybory odbyły się 6 marca 2011 r.; do Rady Miejskiej w Łobżenicy (woj. wielkopolskie) – wybory odbyły się 13 marca 2011 r.; do Rady Miejskiej w Strzelinie (woj. dolnośląskie) – wybory odbyły się 20 marca 2011 r.
- Ponadto, w związku z wygaśnięciem mandatów radnych i wójtów z przyczyn przewidzianych w art. 190 Ordynacji wyborczej i art. 26 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza, prezydenta miasta, tj. z powodu zrzeczenia się mandatu, utraty lub braku prawa wybieralności, odmowy złożenia ślubowania, śmierci itp. wojewodowie zarządzili przeprowadzenie, w terminie do 20 marca 2011 r., wyborów uzupełniających do 84 rad gmin. Odpowiednio, w związku ze śmiercią wójtów gmin Wróblew i Galewice (woj. łódzkie), Prezes Rady Ministrów zarządził wybory przedterminowe: Wójta Gminy Wróblew – wybory odbyły się 13 marca 2011 r. i Wójta Gminy Galewice – na dzień 27 marca 2011 r.

6. Badanie gospodarki finansowej partii politycznych

- 1) Państwowa Komisja Wyborcza wykonuje zadania przewidziane w ustawie o partiach politycznych związane z gospodarką finansową partii, w szczególności rozpatruje informacje i sprawozdania finansowe partii. Komisja podejmuje w tym zakresie działania służące zapewnieniu zgodnego z wymogami ustawy

rozpatrzenia sprawozdań. Przypomina w szczególności właściwym organom partii o ich obowiązkach sprawozdawczych, wyjaśnia procedury z tym związane, udziela wyjaśnień i opinii w sprawach budzących wątpliwości. Do badania informacji i sprawozdań Komisja powołuje biegłych rewidentów, ale także, niezależnie od raportów rewidentów, we własnym zakresie szczegółowo bada i analizuje dołączone do sprawozdań dokumenty finansowe. W przypadku wniesienia przez partię skargi do Sądu Najwyższego w przedmiocie odrzucenia informacji bądź sprawozdania, przedstawiane są Sądowi wyjaśnienia i stanowisko w sprawie. Komisja występuje również do Ministra Finansów z wnioskami o wdrożenie procedury w sprawach o orzeczenie przepadku na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowych przyjętych z naruszeniem prawa.

- 2) Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, partie polityczne i koalicje partii politycznych, których komitety wyborcze uzyskały w wyborach, odpowiednio, co najmniej 3% i 6% ważnych głosów oddanych na listy kandydatów na posłów, są uprawnione do otrzymywania przez okres kadencji Sejmu subwencji z budżetu państwa na działalność statutową. Subwencja przysługuje od 1 stycznia roku następującego po roku, w którym odbyły się wybory i jest wypłacana do końca roku, w którym odbywają się kolejne wybory. O otrzymanej subwencji i wydatkach z niej poniesionych partie składają w każdym roku informacje Państwowej Komisji Wyborczej, które wraz z opiniami i raportami biegłych rewidentów są ogłaszane w Monitorze Polskim. Prawo do otrzymania subwencji oraz obowiązek złożenia do dnia 31 marca 2010 r. informacji o wydatkach z subwencji za 2009 r. miało 7 partii politycznych, które w wyborach do Sejmu przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. spełniły ustawowe wymogi (Partia Demokratyczna demokraci pl., Polskie Stronnictwo Ludowe, Sojusz Lewicy Demokratycznej, Prawo i Sprawiedliwość, Platforma Obywatelska RP, Socjaldemokracja Polska, Unia Pracy). Wszystkie zobowiązane do tego partie przedłożyły informacje w ustawowym terminie.

Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła informację o wydatkach z subwencji wszystkich 7 partii politycznych, w tym 5 partii – bez zastrzeżeń (Polskie Stronnictwo Ludowe, Platforma Obywatelska RP, Prawo i Sprawiedliwość, Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Pracy), a 2 partii ze wskazaniem uchybień (Partia Demokratyczna demokracyi.pl oraz Socjaldemokracja Polska); uchybienia polegają na przeznaczeniu środków zgromadzonych na Funduszu Eksperymentalnym na cele niezgodne z ustawowym przeznaczeniem, co stanowi naruszenie art. 30 ust. 4 ustawy. Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała jednocześnie na swojej internetowej www.pkw.gov.pl w jakiej wysokości subwencja przysługuje uprawnionym partiom w latach 2008-2011.

- 3) Partie polityczne mają także obowiązek corocznego składania Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdań finansowych o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich pozyskiwania oraz o wydatkach poniesionych z Funduszu Wyborczego tworzonego w celu finansowania udziału w wyborach (art. 38 ust. 1 i art. 35 ustawy). Do złożenia sprawozdań za 2009 r. było zobowiązanych 81 partii politycznych wpisanych do ewidencji prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie. W terminie ustawowym sprawozdania złożyły 74 partie, z naruszeniem ustawowego terminu dwie partie - Polska Partia Ekologiczna oraz partia Wolność i Praworządność, sprawozdań nie złożyło 5 partii: Partia Dzieci i Młodzieży, Chrześcijańska Demokracja, Narodowy Kongres Polski, Ruch Społeczny Naprzód Polsko, Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe. Sprawozdania złożyły także 2 partie wykreślone w 2009 r. z ewidencji partii politycznych – Partia Piratów oraz Polska Patriotyczna; zostały one przez Komisję rozpatrzone. Państwowa Komisja Wyborcza po rozpatrzeniu i zbadaniu złożonych sprawozdań przyjęła sprawozdania 69 partii politycznych, z tego 34 partii bez zastrzeżeń, a 35 partii ze wskazaniem stwierdzonych uchybień. Uchybienia polegały zwłaszcza na wykazaniu w sprawozdaniu przychodów niezgodnych ze stanem faktycznym, nieutworzeniu Funduszu Wyborczego, sporządzeniu sprawozdania niezgodnie z zasadami rachunkowości. Sprawozdania 9 partii

politycznych zostały odrzucone: Stronnictwa Demokratycznego – z powodu pozyskiwania przez partię dochodów ze źródeł niedozwolonych, tj. naruszenia art. 24 ust. 4 ustawy; Unii Polityki Realnej – z powodu finansowania zobowiązań wyborczych partii przez osoby fizyczne oraz niepełnej informacji o środkach finansowych, tj. z naruszeniem art. 24 ust. 7 i art. 38a ust. 2 pkt 4 ustawy; Demokratycznej Partii Lewicy i Polskiej Partii Narodowej – z powodu niekompletnej informacji o gospodarce finansowej tych partii co uniemożliwiło ustalenie jej zgodności z ustawowymi wymogami, tj. art. 38 ust. 2 pkt 4 ustawy; Partii Zieloni 2004, Socjaldemokracji Polskiej oraz Prawicy Rzeczypospolitej – ze względu na finansowanie zobowiązań ze środków finansowych pochodzących z pożyczek udzielonych przez osoby fizyczne, zatem z niedozwolonych źródeł, co narusza art. 38a ust. 4 ustawy; Organizacji Narodu Polskiego-Liga Polska i Partii Regionów – z powodu prowadzenia gospodarki finansowej poza rachunkiem bankowym, tj. z naruszeniem art. 24 ust. 8 ustawy.

Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach partii politycznych został ogłoszony w Monitorze Polskim Nr 72, poz. 920, jest również zamieszczony na stronie Komisji w Internecie.

Na uchwały Państwowej Komisji Wyborczej o odrzuceniu sprawozdania 2 partie polityczne: Socjaldemokracja Polska oraz Partia Zieloni 2004 wniosły na podstawie art. 38b ustawy, skargi do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy skargi oddalił.

- 4) Stosownie do art. 38c ustawy, niezłożenie przez partię polityczną sprawozdania finansowego obliguje Państwową Komisję Wyborczą do wystąpienia do sądu rejestrowego z wnioskiem o wykreślenie danej partii z ewidencji partii politycznych. Państwowa Komisja Wyborcza złożyła w tym trybie do Sądu Okręgowego w Warszawie, właściwego w sprawach ewidencji partii politycznych, wnioski o wykreślenie z ewidencji wpisu 3 partii: Polskiej Partii Ekologicznej, Partii Wolność i Praworządność oraz Narodowego Kongresu Polski; partie te zostały przez Sąd Okręgowy wykreślone z ewidencji partii politycznych.

5) Państwowa Komisja Wyborcza, w związku z wejściem w życie z dniem 24 grudnia 2009 r. zmian w ustawie o partiach politycznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 213, poz. 1652) pismem z dnia 15 stycznia 2010 r. poinformowała o tych zmianach wszystkie partie polityczne. Komisja zwróciła w szczególności uwagę na nowe brzmienie art. 25 ustawy, zgodnie z którym, środki finansowe i wartości niepieniężne pochodzące od osób fizycznych mogą być przekazywane partii politycznej jedynie przez obywateli polskich mających stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Oznacza to, że przekazywanie partiom politycznym środków finansowych i wartości niepieniężnych przez obywateli polskich mających miejsce zamieszkania za granicą, wcześniej dozwolone, jest od dnia wejścia ustawy w życie, tj. od dnia 24 grudnia 2009 r. zabronione. Ponadto, zgodnie z dodanym art. 25a ustawy, poręczycielem kredytu zaciągniętego przez partię polityczną może być wyłącznie obywatel polski mający miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że zobowiązanie poręczyciela nie może być wyższe od 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę; poręczenie kredytu udzielonego partii politycznej jest niezbywalne. Oznacza to, że umowy kredytowe, zawarte przez partie w okresie od dnia 24 grudnia 2009 r. muszą uwzględniać nowo ustanowione ograniczenie kręgu poręczycieli i wysokości ich zobowiązań z tytułu poręczenia. Partiom zwrócona została również uwaga na to, że przepisy dotyczące pozyskiwania korzyści majątkowych (art. 39a ust. 1a) stosuje się także do takich czynności, jak spłata długów partii przez inny podmiot, zwolnienie partii z długu itp. Ponadto, naruszenie przez partię polityczną nowo ustanowionych ograniczeń skutkuje odrzuceniem sprawozdania finansowego (art. 38a ust. 2 i 3); korzyści majątkowe pozyskane z naruszeniem prawa podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa (art. 39a ustawy); dokonanie czynności skutkujących zmniejszeniem wartości zobowiązań partii politycznej z naruszeniem przepisów ustawy grozi też odpowiedzialnością karną (art. 49c pkt 4 ustawy). Przypominając nowe

przepisy Komisja apelowała o pilne dostosowanie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej partii politycznej do znowelizowanych przepisów.

6) Sprawozdanie finansowe partii politycznych i sprawozdania komitetów wyborczych oraz dołączone do nich dokumenty źródłowe, obrazujące gospodarkę finansową danego podmiotu, budzą zainteresowanie wielu organów i jednostek publicznych, organizacji pozarządowych, dziennikarzy a także osób prywatnych. W 2010 r. Krajowe Biuro Wyborcze udzieliło informacji i zapewniło wgląd w dokumentację finansową w tym zakresie: Fundacji Batorego, Izbowi Skarbowym, Prokuraturze, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu, prasie, telewizji, partiom politycznym, osobom prywatnym, studentom, doktorantom.

7. Badanie gospodarki finansowej komitetów wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego

1) Stosownie do art. 93 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego komitety wyborcze uczestniczące w wyborach posłów do Parlamentu Europejskiego mają obowiązek złożyć Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie 4 miesięcy od dnia wyborów, sprawozdania wyborcze o swoich przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie i w trybie określonym w art. 95 Ordynacji wyborczej, w terminie 4 miesięcy od ich złożenia, rozpatruje sprawozdania i je przyjmuje albo odrzuca.

2) W związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonymi w dniu 7 czerwca 2009 r., sprawozdania przedłożyły wszystkie zobowiązane komitety wyborcze (25). Państwowa Komisja Wyborcza na posiedzeniu w dniu 25 stycznia 2010 r. zakończyła badanie sprawozdań.

Komisja przyjęła bez zastrzeżeń sprawozdania 12 komitetów wyborczych (Partii Kobiet, Platformy Obywatelskiej RP, Polskiej Partii Pracy, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Prawa i Sprawiedliwości, Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej, Unii Polityki Realnej, Związku Słowiańskiego, Naprzód Polsko-Piast,

Porozumienia dla Przyszłości-Centrolewica (PD+SDPL+Zieloni2004), Sojuszu Lewicy Demokratycznej-Unii Pracy oraz Komitetu Wyborczego Wyborców Niezależni Polsce). Sprawozdania 12 komitetów wyborczych Komisja przyjęła ze wskazaniem uchybień spowodowanych naruszeniem przepisów ustaw polegających na: udziale w wyborach komitetów wyborczych partii politycznych, które nie utworzyły Funduszu Wyborczego dla finansowania wydatków w wyborach, co stanowi naruszenie art. 86 ust. 1 Ordynacji wyborczej; złożeniu sprawozdania po upływie terminu ustawowego, tj. z naruszeniem art. 93 ust. 1 Ordynacji wyborczej; nieumieszczeniu w umowie rachunku bankowego zastrzeżenia o sposobie i terminie dokonywania wpłat, nieudzieleniu Państwowej Komisji Wyborczej wyjaśnień w sprawie wątpliwości dotyczących sprawozdania, prowadzeniu rachunkowości w sposób niezgodny z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów w tej materii, co stanowi naruszenie art. 88 ust. 2 i art. 95 ust. 2 Ordynacji wyborczej (Komitety Wyborcze: Demokratycznej Partii Lewicy, Ligi Polskich Rodzin, Libertas, Partii Zielonych, Polskiej Partii Socjalistycznej, Polski Patriotycznej, Polskiego Ruchu Uwłaszczeniowego, Prawicy Rzeczypospolitej, Samoobrony Patriotycznej, Stronnictwa Ludowego „Ojcowizna”, Stronnictwa Ludowego „Piast”, Ogólnopolskiego Forum Stowarzyszeń Uwłaszczeniowych „Gospodarka-Uwłaszczenie-Nauka-Stocznie Kraków (Henryk Połcik) – Gdynia (Teresa Pietrzak).

Sprawozdanie Komitetu Wyborczego Wyborców Kocham Polskę zostało odrzucone, ponieważ Komitet nie udzielił Państwowej Komisji Wyborczej wyjaśnień na wątpliwości dotyczące prawidłowości sporządzenia sprawozdania, które to wątpliwości wskazywały na prawdopodobieństwo naruszenia przepisów ustawy skutkujących odrzuceniem sprawozdania.

Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 8 lutego 2010 r. o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach wyborczych z wyborów do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych 7 czerwca 2009 r. został ogłoszony w

Monitorze Polskim Nr 21, poz. 207, jest także podany na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

8. Czynności wynikające z innych ustaw

- 1) Zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej prowadzony jest portal teleinformatyczny – Biuletyn Informacji Publicznej, www.pkw.gov.pl/BIP w którym są udostępniane dane dotyczące składu, statusu prawnego, organizacji działalności Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych i Krajowego Biura Wyborczego, a także informacje o stanie rejestru wyborców, dane o komitetach wyborczych i podmiotach uczestniczących w kampaniach referendalnych, wyniki głosowania i wyniki wyborów w wyborach powszechnych, wyborach prowadzonych w toku trwania kadencji organów samorządu terytorialnego oraz w referendach w sprawie odwołania organów samorządu terytorialnego oraz w referendach w sprawie odwołania organów jednostek samorządowych. W BIP-ie podawane są również uchwały Państwowej Komisji Wyborczej oraz udzielane przez Komisję wyjaśnienia i opinie dotyczące przepisów prawa wyborczego, dokumenty i rozstrzygnięcia dotyczące finansowania wyborów: uchwały w sprawie sprawozdań finansowych komitetów wyborczych i partii politycznych; ustalenia wysokości subwencji przyznawanych dla partii politycznych z budżetu państwa; informacje o wydatkach na wybory i referenda ogólnokrajowe. Informacje zawarte w BIP udostępnione są przez stronę www.pkw.gov.pl, w formie plików komputerowych, w formie kserokopii dokumentu, przez pocztę, faksem, ustnie bądź telefonicznie. Udostępnianie jest bezpłatne, chyba że charakter dokumentu pociąga za sobą dodatkowe koszty, np. dyskietek lub CD-ROM. Szczegółowe informacje o zakresie i sposobie udostępniania tych informacji są zawarte w zamieszczonym na stronie komunikacie Kierownika Krajowego Biura Wyborczego. Odpowiednio na stronach komisarzy wyborczych i delegatur Krajowego Biura Wyborczego dostępne są w układzie terytorialnym szczegółowe dane z zakresu wyborów i funkcjonowania organów wyborczych. Znajdują się tam ponadto dane o aktualnych wydarzeniach wyborczych.

2) Na podstawie art. 12 ust. 8 ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, Państwowa Komisja Wyborcza oraz, w określonym przez Komisję zakresie, komisarze wyborczy prowadzą Rejestr Korzyści. Rejestr obejmuje korzyści uzyskiwane przez członków Rady Ministrów, sekretarzy i podsekretarzy stanu w Kancelarii członków Rady Ministrów i ministerstwach, kierowników urzędów centralnych; wojewodów, wicewojewodów; marszałków, wicemarszałków, członków zarządów i skarbników województw; starostów, wicestarostów, członków zarządów, sekretarzy i skarbników powiatów; wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), sekretarzy i skarbników gmin (miast). Zakres informacji objętych obowiązkiem zgłoszenia do Rejestru Korzyści został określony w art. 12 ust. 3 i 4 ustawy i obejmuje osoby pełniące funkcje publiczne i ich współmałżonków. Informacje w Rejestrze są na bieżąco aktualizowane niezwłocznie po ich zgłoszeniu do Rejestru; informacje dotyczące osób, które przestały pełnić funkcje przewidziane w ustawie, znajdują się w archiwalnej części Rejestru. Rejestr jest prowadzony i udostępniony w formie elektronicznej (www.pkw.gov.pl/RejestrKorzyści).

3) Zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu, w każdej gminie jest prowadzony stały rejestr wyborców obejmujący osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy którym przysługuje prawo wybierania. Rejestr służy do sporządzania spisów wyborców do wyborów Prezydenta RP, wyborów parlamentarnych, posłów do Parlamentu Europejskiego, wyborów samorządowych, oraz osób uprawnionych do udziału w referendach ogólnokrajowych i lokalnych.

Delegatury Krajowego Biura Wyborczego dokonują systematycznych kontroli prawidłowości prowadzenia rejestru, udzielają bieżącej pomocy w tych sprawach, nadzorują aktualizację danych w rejestrach. Na stronach internetowych udostępniają z obszaru swojej właściwości aktualne dane z rejestru, w układzie powiatów i poszczególnych gmin w każdym powiecie, z

wyszczególnieniem liczby wyborców wpisanych do rejestru z urzędu i na własny wniosek.

II. Współdziałanie i wymiana doświadczeń

1) Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze gromadzą doświadczenia z praktyki przeprowadzania wyborów i funkcjonowania instytucji i organów wyborczych. Stanowią one źródłowy materiał do formułowania wniosków i propozycji legislacyjnych w zakresie prawa wyborczego i wykonywania zadań w tym obszarze. W ramach tych działań Państwowa Komisja Wyborcza przekazywała komisjom i podkomisjom Sejmu i Senatu stanowiska i opinie do projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego, dotyczących w szczególności zmian w ustawach: o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; Ordynacja wyborcza do Sejmu i do Senatu; Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego; Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw; o referendum ogólnokrajowym; o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. W pracach prowadzonych nad projektami zmian w ustawach wyborczych w Sejmie i Senacie, Radzie Ministrów, ministerstwach, Rządowym Centrum Legislacji – posiedzeniach zespołów, podkomisji i komisji uczestniczył sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej oraz upoważnieni dyrektorzy i eksperci Krajowego Biura Wyborczego. Stosownie do potrzeb zapewniano w tych sprawach bieżące informacje, opinie i dane statystyczne. Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej uczestniczył systematycznie i prezentował stanowisko Komisji na posiedzeniach Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia niektórych projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego oraz Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy – Kodeks wyborczy. Uczestniczył w pracach prowadzonych w Sejmie i w Senacie nad projektem ustawy o zasadach obsadzania w kadencji trwającej w latach 2009-2014 dodatkowego mandatu posła do Parlamentu Europejskiego. Prezentował stanowisko Państwowej Komisji Wyborczej do propozycji zmian w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw dotyczących

powoływania w skład obwodowych komisji wyborczych sołtysów i przewodniczących innych jednostek pomocniczych. Przedstawiono też opinie m.in. dotyczące projektów ustaw dotyczących wprowadzania parytetu płci na listach kandydatów, dostosowania organizacji wyborów do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2) Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze zapewniły informację i pomoc organizacjom i innym podmiotom pozarządowym w prowadzonej przez nie działalności. Udzielono informacji, wyjaśnień i opinii, umożliwiono wgląd w dokumenty źródłowe. Członkowie i sekretarz Komisji, a także pracownicy merytoryczni Krajowego Biura Wyborczego uczestniczyli w spotkaniach, seminariach i innych inicjatywach prowadzonych przez te organizacje lub związanych z ich działalnością.

* W dniu 4 lutego 2010 r. z okazji Światowego Dnia Wyborów, członkowie Państwowej Komisji Wyborczej M. Grzelka i A. Mączyński oraz sekretarz Komisji K. Czaplicki wzięli udział w wykładzie imienia profesora W. Komarnickiego na temat: „Funkcje wyborów a wielkość okręgów wyborczych”. Obchody odbyły się pod patronatem Państwowej Komisji Wyborczej i Centrum Studiów Wyborczych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu; w ramach obchodów odbyło się spotkanie z młodzieżą poświęcone problematyce wyborczej.

* W dniach 9-10 czerwca 2010 r. sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej K. Czaplicki uczestniczył w posiedzeniu Zarządu Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO), które odbyło się w Bukareszcie w Rumunii. Omówiono problematykę sporządzania spisów wyborców w przejściowych demokracjach, projekty edukacyjne dla osób głosujących po raz pierwszy oraz kierunkowy program działania Stowarzyszenia na lata 2011-2012.

* W dniach 10-14 sierpnia 2010 r. Państwowa Komisja Wyborcza gościła przedstawicieli Centralnej Komisji Wyborczej Turkmenistanu. Goście

zapoznali się z systemem polskiego prawa wyborczego, usytuowaniem prawnym organów wyborczych, organizacją wyborów, stosowaniem w wyborach techniki elektronicznej. Delegacja spotkała się również z Komisarzem Wyborczym w Warszawie, zapoznała się z zadaniami i pracą Komisarza Wyborczego i Delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Delegacja spotkała się także z Pierwszym Prezesem Sądu Najwyższego, który omówił rolę i zadania Sądu Najwyższego w przedmiocie stwierdzenia ważności wyborów. W części nieoficjalnej goście zwiedzili Warszawę.

- * W dniach 19 i 21 czerwca 2010 r. Państwowa Komisja Wyborcza spotkała się z uczestnikami delegacji Centralnych Komisji Wyborczych Litwy, Łotwy, Mołdowy i Ukrainy przybyłymi na obserwację wyborów Prezydenta RP w dniu 20 czerwca 2010 r. Omówiono przepisy ustawy o wyborze Prezydenta RP, goście przedstawili spostrzeżenia i refleksje z obserwacji wyborów.
- * W dniu 12 lipca 2010 r. przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej na prośbę Europejskiego Instytutu na Rzecz Demokracji, spotkali się z przedstawicielami partii politycznych z Kirgistanu. Przedstawiono organizację i zadania Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego, podstawowe rozwiązania prawa wyborczego, rodzaje wyborów i referendum, instytucje rejestru i spisu wyborców, finansowanie wyborców, zasady stosowania technik elektronicznych w wyborach.
- * W dniach 9-11 września 2010 r. sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej K. Czaplicki uczestniczył w corocznej (19) Konferencji Stowarzyszenia Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO), która odbyła się w Tbilisi w Gruzji. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele 17 państw członkowskich Stowarzyszenia (uczestnicy reprezentowali 32 państwa z całego świata), liczne organizacje międzynarodowe, m.in. IFES (Międzynarodowa Fundacja na rzecz Systemów Wyborczych), UNDEF (Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Demokracji), przedstawiciele OBWE/ODIHR, Komisji Europejskiej, International IDEA, UNDP (Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju), USAID (Amerykańska Agencja do Spraw Rozwoju

Międzynarodowego) oraz przedstawiciele Komisji Weneckiej i Rady Europy. Otwarcia obrad dokonali – Przewodniczący Zgromadzenia Narodowego Gruzji oraz Sekretarz Generalny ACEEEO. Tematem przewodnim konferencji była problematyka dotycząca tworzenia rejestru wyborców. Odbyły się warsztaty poświęcone temu zagadnieniu. Sekretarz K. Czaplicki przewodniczył warsztatom w drugim dniu konferencji. Ponadto, sekretarz K. Czaplicki w części ogólnej obrad wygłosił raport dotyczący wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniach 20 czerwca i 4 lipca 2010 r. Ostatniego dnia konferencji odbyło się Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia oraz wybory nowego Zarządu, którego jednym z członków został ponownie K. Czaplicki.

- * W dniu 29 września 2010 r. w siedzibie Państwowej Komisji Wyborczej odbyło się spotkanie Rady Programowej Centrów Studiów Wyborczych w Łodzi i Toruniu, w spotkaniu uczestniczyli członek Państwowej Komisji Wyborczej sędzia A. Mączyński i sekretarz Komisji K. Czaplicki. Tematem spotkania była organizacja Światowego Dnia Wyborów w 2011 r. oraz założenia programu działania Studiów w przyszłym roku.
- * W dniu 19 października 2010 r. na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej odbyli spotkanie z delegacją Młodych Liderów Politycznych z Afganistanu. Omówiono zasady polskiego systemu wyborczego, w tym status prawny, skład i zadania Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego, organizację i finansowanie wyborów. Ponadto goście interesowali się prowadzeniem wyborów i kampanii wyborczych, ich finansowaniem i rozliczaniem.
- * W dniu 15 listopada 2010 r. na prośbę Fundacji Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej odbyli spotkanie z dziennikarzami prasy lokalnej i innych mediów z krajów byłego Związku Radzieckiego: Azejberdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdowy, Rosji. Goście zostali zapoznani z przepisami i procedurą wyborów samorządowych

oraz ich organizacją. W dyskusji podnoszono m.in. kwestie rejestracji komitetów wyborczych oraz kandydatów, finansowania wyborów i finansowania partii politycznych, obecności dziennikarzy przy głosowaniu i ustalaniu wyników głosowania.

- 3) Ważną formą wymiany doświadczeń i upowszechniania prawa wyborczego są okresowe spotkania Państwowej Komisji Wyborczej i Kierownika Krajowego Biura Wyborczego z komisarzami wyborczymi i dyrektorami zespołów i delegatur Krajowego Biura Wyborczego. W 2010 r. odbyły się 3 spotkania: w dniach 10-11 maja, 13 i 14 września oraz 16 grudnia. Tematem narady w maju było omówienie zadań organów wyborczych i administracji wyborczej w wyborach Prezydenta RP i wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego. W wystąpieniach i dyskusji zwracano uwagę na konieczność zapewnienia dobrej organizacji pracy na wszystkich etapach czynności wyborczych, ścisłe współdziałania wszystkich podmiotów i służb oraz odpowiedzialność i dyscyplinę w tych działaniach. Ustalono szczegółowy harmonogram zadań oraz sposób i terminy ich wykonania. Na spotkaniu w dniach 13-14 września 2010 r. dokonano podsumowania i oceny organizacji i przeprowadzenia wyborów Prezydenta RP oraz omówiono zadania i harmonogram prac w zakresie wyborów samorządowych. Przypomniane zostały nowe rozwiązania Ordynacji wyborczej dotyczące m.in. głosowania przez pełnomocnika, akcentowano zadania i rolę w wyborach komisarzy wyborczych jako pełnomocników Państwowej Komisji Wyborczej. Robocza narada w dniu 16 grudnia Kierownika Krajowego Biura Wyborczego z dyrektorami zespołów i delegatur KBW była poświęcona wykonaniu zadań wyborczych i ogólnie zadań statutowych w 2010 r. oraz zadaniom na 2011 r. Dokonano oceny realizacji budżetu w 2010 r. i analizy projektu budżetu na 2011 r. Kierownik Krajowego Biura Wyborczego podkreślając dobre i odpowiedzialne wykonanie zadań w 2010 r. przypomniał o konieczności zachowania pełnej dyscypliny w gospodarce budżetowej w 2011 r.

4) Krajowe Biuro Wyborcze wydaje jako jedną z form upowszechnienia informacji o problematyce wyborczej – biuletyn informacyjny „Przegląd Wyborczy”. Jest w nim przedstawiana działalność Państwowej Komisji Wyborczej – jej rozstrzygnięcia, wyjaśnienia, opinie, informacje. Prezentowane są problemy prawne oraz doświadczenia praktyki wyborczej w jednostkach samorządu terytorialnego. Z wydawnictwa korzystają organy i służby wyborcze, pracownicy administracji samorządowej, interesują się nim również inne organy władzy publicznej, pracownicy naukowcy, studenci, dziennikarze. Różnego rodzaju inicjatywy służące poznawaniu przepisów prawa wyborczego i procedur wyborczych podejmują także komisarze wyborczy i delegatury Krajowego Biura Wyborczego – np. w Białymstoku, Krakowie, Zielonej Górze. Zwiększa się też zainteresowanie dziedziną prawa wyborczego i praktyki wyborczej ze strony uczelni, studentów, prasy. Zainteresowani tą problematyką mają dostęp do aktualnych danych o systemie wyborczym i działalności organów wyborczych przez stronę internetową Komisji, strony komisarzy wyborczych, udzielane są też informacje i wyjaśnienia w tych sprawach na piśmie i telefonicznie, a także udostępniane są materiały źródłowe.